Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

VIDURINIO UGDYMO LIETUVIŲ GESTŲ KALBOS BENDROSIOS PROGRAMOS (LGK BP) ĮGYVENDINIMO REKOMENDACIJOS

Turinys

1. Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos……2
2. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai……...16
3. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos įgyvendinti BP……54
4. Literatūros ir šaltinių sąrašas ……...61
5. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai……69

Įgyvendinimo rekomendacijas rengė:
Daiva Binkienė, Vaida Ivanauskienė, Eglė Neringa Marcinkevičienė.

Iliustracijos šaltinis: http://deafcuture.blogspot.com/2015

1. **Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos**

Šioje dalyje aptariami metodai ir būdai, kaip mokyti dalyko naują turinį, įtrauktą į atnaujintą BP.

Mokant naujo turinio reikėtų atkreipti ypatingą dėmesį į individualius vaiko poreikius, gebėjimus ir galimybes; kilus mokymosi sunkumams, laiku suteikti reikiamą pagalbą. Naujo ugdymo turinio mokymas ir mokymasis turėtų remtis humanizmo ir konstruktyvizmo idėjomis, kurios pabrėžia, kad naują turinį reikėtų pritaikyti mokiniui, jo turimai patirčiai: sudominti, skatinti aktyviai veikti, spręsti problemas, dalintis savo žinojimu, sieti naujas žinias su jau turimomis, anksčiau įgytomis. Todėl svarbu, kad ugdymosi procese būtų užtikrinta įvairių mokymo priemonių, būdų ir metodų dermė, skirtingų mokymosi aplinkų įvairovė, nes natūraliai mokinio asmenybės raidai būtinos įgytos pozityvios mokymosi patirtys.

LGK BP mokymo(si) turinys siejamas su kompetencijoms ugdyti aktualiais kontekstais ir III–IV gimnazijos klasėse pateikiamas pagal turinio sritis ir temas vieneriems metams.

Mokymo(si) turinio dalies struktūra	
30. Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė.	**31. Mokymo(si) turinys. IV gimnazijos klasė.**
30.1. Kalbos vartojimas.	**31.1. Kalbos vartojimas.**
30.1.1. Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas.	31.1.1. Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas.
30.2. Kalbos pažinimas.	**31.2. Kalbos pažinimas.**
30.2.1. Lietuvių gestų kalbos elementai, jų ryšiai bei funkcijos. 30.2.1.1. (tema) 30.2.1.2. (tema) 30.2.1.3. (tema) 30.2.1.4. (tema) 30.2.1.5. (tema) 30.2.1.6. (tema)	31.2.1. Lietuvių gestų kalbos elementai, jų ryšiai bei funkcijos. 31.2.1.1. (tema) 31.2.1.2. (tema) 31.2.1.3. (tema)
30.2.2. Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinys. 30.2.2.1. (tema)	31.2.2. Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinys. 31.2.2.1. (tema)
30.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.	**31.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.**
30.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla. 30.3.2. Kurčiųjų menas.	31.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla. 31.3.2. Kurčiųjų menas.

Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška (C)

LGK pasiekimas – kultūrinis išprusimas, kultūrinė raiška ir kultūrinis sąmoningumas.
Mokiniai:

- Pažįsta ir orientuojasi kurčiųjų kultūroje; supranta šiuolaikinės kurčiųjų kultūros raidos

tendencijas, paaiškina, kaip jos tęsia, keičia ar papildo seniau susiformavusias kurčiųjų kultūros tradicijas; suvokia kurčiųjų kultūros kūrėjų vaidmenį kurčiųjų bendruomenės gyvenime; išmano kultūrinį kontekstą, estetinį skonį bei santykį su kurčiųjų kultūros ir kitų kultūrų objektais, reiškiniais ir kūriniais grindžia dialogu.
- Aktyviai ir atsakingai dalyvauja kurčiųjų kultūrinėje veikloje, šalies kultūriniame bei visuomeniniame gyvenime kaip kūrėjas, atlikėjas, aktyvus stebėtojas, interpretuotojas, vartotojas ar kritikas; sąžiningai ir etiškai vartoja intelektinius kultūros produktus.
- Apmąsto ir kritiškai vertina įvairias kurčiųjų kultūros formas ir reiškinius, išreiškia požiūrį, nuostatas ir vertybes.

Ugdomos kompetencijos

Pažinimo kompetencija

Mokiniai:
- vertina lietuvių gestų kalbos ir kurčiųjų kultūros pažinimą kaip esminę kurčiojo ir kurčiųjų bendruomenės tobulėjimo sąlygą;
- turimų lietuvių gestų kalbos, kurčiųjų kultūros ir literatūros žinių pagrindu konstruoja naują žinojimą;
- pažįsta ir domisi kurčiųjų kultūrinio gyvenimo tikrove;
- kelia probleminius klausimus;
- tyrinėja kurčiųjų kultūros reiškinius, jų sąsajas prasmingai pasirinkdami tyrimo objektą ir metodus, vertina gautus rezultatus ir pagrindžia išvadas;
- interpretuodami ir siedami lietuvių gestų kalbos, kurčiųjų kultūros ir literatūros žinias, kuriasi vientisą pasaulėvaizdį.

Kultūrinė kompetencija

Mokiniai:
- paaiškina ir pagrindžia lietuvių gestų kalbos ir kurčiųjų kultūros, kaip esminio kurčiojo pasaulėvaizdį ir tapatybę formuojančio komponento, svarbą;
- suvokia save kaip savo tautos ir kurčiųjų kultūros paveldėtojus ir kūrėjus;
- įsipareigoja savo tautos, kurčiųjų kultūros tęstinumui;
- identifikuoja ir suvokia save kaip kurčiųjų kultūros lauko atsakingus ir aktyvius dalyvius, analizuoja, lygina ir interpretuoja kurčiųjų ir girdinčiųjų kultūras, suvokia jų prasmę, vertę ir kontekstus bei tarpusavio ryšius;
- suvokia, kad kitų kultūrų atstovų pasaulėžiūros, normos, praktikos ir papročiai gali skirtis nuo kurčiųjų kultūros atstovų, siekia suprasti kitas kultūras bei ugdytis dialogišką santykį, pripažįstant, kad kultūrinis kitoniškumas gali būti prasmingas;
- susipažįsta, renka, sistemina ir apibūdina bendriausius kurčiųjų kultūros reiškinius;
- orientuojasi kurčiųjų kultūroje, atpažįsta kurčiųjų kultūros objektus, reiškinius ir kūrinius, supranta šiuolaikinės kurčiųjų kultūros raidos tendencijas, paaiškina, kaip jos tęsia, keičia ar papildo seniau susiformavusias kurčiųjų kultūros tradicijas, suvokia menininkų ir kitų kurčiųjų kultūros kūrėjų vaidmenį kurčiųjų bendruomenės gyvenime;
- įvardija ir kritiškai vertina įvairias kurčiųjų kultūros formas ir reiškinius, kelia ir svarsto klausimus apie kurčiųjų kultūros ir kitų kultūrų suformuotas prielaidas bei galimus šališkumus;
- puoselėja kurčiųjų kultūros paveldą, šiuolaikinius kurčiųjų kultūros objektus ir reiškinius;
- aktyviai ir atsakingai dalyvauja mokyklos, kurčiųjų bendruomenės, šalies kultūrinėje veikloje kaip kūrėjai, atlikėjai, aktyvūs stebėtojai, interpretuotojai, vartotojai ar kritikai, sąžiningai ir etiškai vartoja intelektinius kultūros produktus;
- išmano kultūrinį kontekstą, estetinį skonį bei santykį su kurčiųjų kultūros ir kitų kultūrų

objektais, reiškiniais ir kūriniais grindžia dialogu.

Komunikavimo kompetencija

Mokiniai:

- vertina komunikavimo lietuvių gestų kalba svarbą kurčiajam ir kurčiųjų bendruomenei;
- suvokia šiuolaikinių medijų teikiamas galimybes ir medijomis daromą poveikį žmogui ir visuomenei;
- nepakantūs neapykantos kultūros skleidimui;
- komunikuoja lietuvių gestų kalba laikydamiesi moralės ir teisėtumo principų, jaučia atsakomybę už teikiamos informacijos tikrumą ir tikslumą;
- savo požiūrį, teiginius pagrindžia argumentais;
- praktiškai taiko lietuvių gestų kalbos žinias, laikosi kalbos normų, tiksliai ir tinkamai vartoja sąvokas;
- kurdami ir perduodami pranešimą lietuvių gestų kalba individualiai bei grupėje parenka ir vartoja tinkamas raiškos priemones ir formas, tikslingai pasirenka komunikavimo kanalą, taiko komunikavimo lietuvių gestų kalba strategijas ir priemones, atsižvelgdami į tikslą, adresatą ir komunikavimo situaciją;
- supranta įvairiomis formomis pateikiamą pranešimą lietuvių gestų kalba, jį analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina;
- saugiai ir etiškai naudojasi šiuolaikinėmis komunikacinėmis technologijomis.

Kūrybiškumo kompetencija

Mokiniai:

- pasitiki savo kūrybinėmis galiomis;
- renka, sieja ir kritiškai vertina pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimui ir perteikimui reikalingą įvairiais būdais pateiktą informaciją;
- kūrybiškai mąsto: kelia originalias idėjas, teikia savitus vertinimus ir problemų sprendimo variantus, įžvelgia daiktų ar reiškinių kitoniškumą, atranda netikėtas jų sąsajas;
- kuria remdamiesi vaizduote ir patirtimi, lanksčiai naudodami kūrybinės raiškos būdus ir priemones;
- atkakliai ir susitelkę dirba įgyvendindami savo sumanymus, nebijo klysti, pradėti iš naujo;
- nebijo rizikuoti, yra atviri naujoms idėjoms ir iššūkiams, pakantūs neapibrėžtumui, turi savo nuomonę, bet paiso moralinių ir kultūrinių vertybių;
- etiškai veikia kurdami vieni ar kartu su kitais, dalindamiesi kūrybos rezultatais;
- vertina savo ir kitų kūrybinių darbų naujumą, išbaigtumą, integralumą, vertingumą sau ir kitiems;
- apmąsto ir vertina savo ir kitų kūrybos procesą.

Pilietiškumo kompetencija

Mokiniai:

- suvokia piliečio ir valstybės santykį, save sieja su Lietuva;
- turi pilietinę savimonę ir savivertę;
- naudojasi savo teisėmis ir atsakingai atlieka pareigas;
- pažįsta, perima kurčiųjų bendruomenės istorinį ir kultūrinį palikimą;
- pažįsta ir supranta kurčiųjų bendruomenės raidos tendencijas, jos gyvenimo principus, normas ir taisykles;
- įsitraukia į kurčiųjų bendruomenės gyvenimą, remdamiesi demokratijos vertybėmis kartu su kitais kūrybiškai ir socialiai atsakingai kuria bendruomeninę aplinką, dalyvauja pilietinėse veiklose;

- komunikuodami lietuvių gestų kalba, dalyvaudami bendruomenės gyvenime gerbia žmogaus teises ir laisves, kito nuomonę ir kitokią pilietinę poziciją;
- kuria, analizuoja ir kritiškai vertina medijose pateikiamą informaciją.

Skaitmeninė kompetencija

Mokiniai:

- atsakingai pasirenka ir tikslingai, saugiai, teisėtai naudoja skaitmenines technologijas mokydamiesi lietuvių gestų kalbos, ieškodami su dalyku susijusios informacijos, kad ją apdorotų ir pateiktų, kūrybiškai spręsdami įvairias problemas, susipažindami ir tirdami lietuvių gestų kalbos, kurčiųjų kultūros procesus ir reiškinius, suprasdami vizualinę mediją, kurdami skaitmeninį turinį;
- atsakingai, saugiai ir etiškai bendrauja lietuvių gestų kalba ir bendradarbiauja skaitmeninėje erdvėje.

Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija

Mokiniai:

- gerbia įvairias nuomones, pripažįsta žmonių panašumus ir skirtumus;
- naudojasi bendravimo lietuvių gestų kalba ir bendradarbiavimo įgūdžiais veiksmingai komunikuojant.

Galimų veiklų, užduočių ir joms atlikti tinkamų mokymo(si) metodų ir būdų pavyzdžiai

- Kultūrinės informacijos rinkimas: teminių darbų aplankas (portfolio) apie dabarties kurčiųjų kultūros reiškinius ir istorines kurčiųjų kultūros asmenybes.
- Naudojimasis įvairiais informacijos šaltiniais, reikalingos informacijos atranka, lyginimas, kaupimas ir vertinimas, jos tinkamumo ir patikimumo nustatymas; teisėtas naudojimasis skaitmeniniu turiniu.
- Dalijimasis informacija, patirtimi ir nuomone, atsižvelgiant į kalbėjimo situaciją ir adresatą. Pokalbis, diskusija, debatai.
- Kurčiųjų meno kūrinio vertės aptarimas, refleksija apie kūrinio problematikos aktualumą.
- Kelių kritikų nuomonių apie tą patį kurčiųjų meno kūrinį sugretinimas (tiriamasis darbas / diskusijos / reziumė).
- Informacijos apie kurčiųjų meno kūriniuose keliamas problemas, idėjas apibendrinimas pasirinkta kūrybine forma.
- Informacinių pranešimų, pateikčių, laidų, tinklaraščių, elektroninių knygų ar filmų kūrimas kūrybiškai ir atsakingai naudojantis skaitmeninėmis technologijomis.
- Ekspozicijos apie kurčiųjų meno kūrėją / nagrinėjamą temą parengimas.
- Skaitmeninio vaizdo kūrimas naudojant savo ir kitų kurčiųjų menininkų kūrinius, paverčiant vaizdą miniatiūra, atviruku, plakatu.

Veiklos tema: Kurčiųjų menas - De'VIA (Deaf View/Image Art)

- Kas yra De’VIA?
- De’VIA apraiškos Lietuvos kurčių dailininkų darbuose (*rengiama*)

Uždaviniai:

- susipažinti su De’VIA meno kūriniais, kūrėjais, apraiškomis;
- rasti meno kūriniuose 2–3 motyvus ir paaiškinti jų reikšmę.

Tarpdalykinės temos:

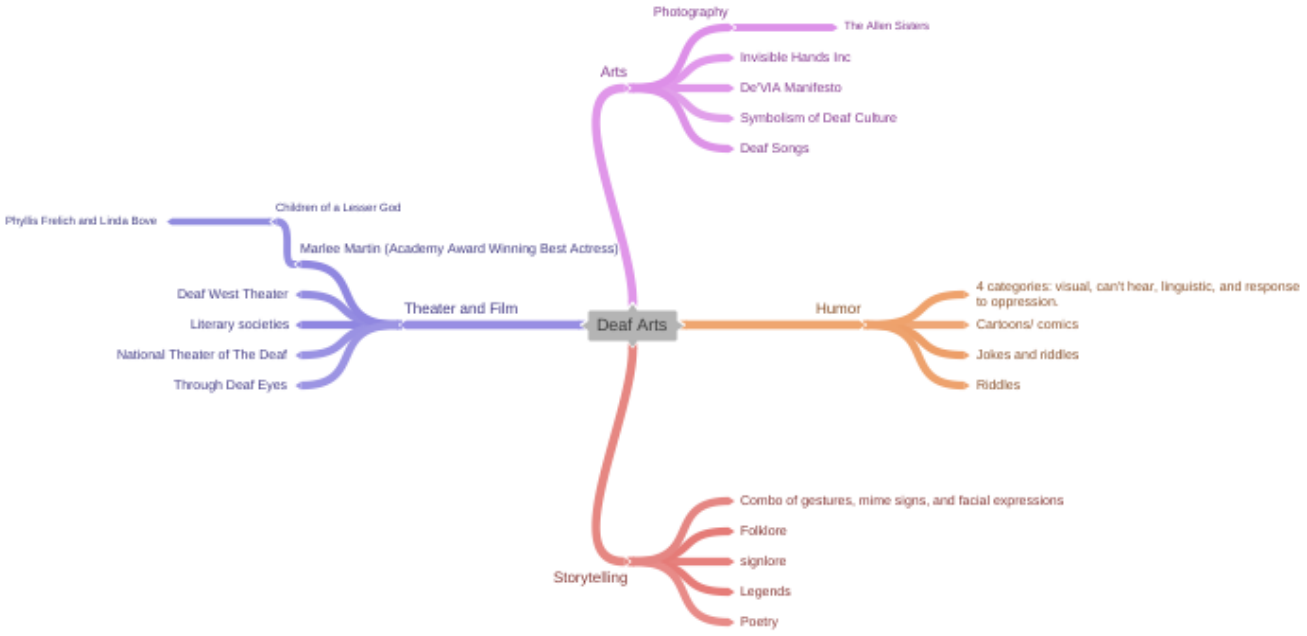
- asmens galios (idėjos, asmenybės);
- kultūrinis identitetas ir bendruomeniškumas (kultūros paveldas; gimtoji kalba; kultūrų įvairovė; kultūros raida; pilietinės visuomenės savikūra (intelektinė nuosavybė); medijų raštingumas);
- darnus vystymasis (žmogaus teisės, lygios galimybės).

Galima tarpdalykinė integracija:	dailė, informatika, menų istorija, istorija, medijų menas, užsienio kalba.

Kas yra De'VIA?

https://www.museumofdeaf.org/de-via

https://coggle.it/diagram/YEHAktWHwubZJK3M/t/deaf-arts

ABC Portraits of Deaf Ancestors
Biographical Information

Alphabetic Letter	portrait	Name/years	Field of prominence	Deaf School Affiliation	Background/identity	For more information
		Sarah Adams (1869-1894)	Art	Rochester School for the Deaf	White woman from Hearing family	deafwomeninhistory.wordpress.com Film: https://www.youtube.com/watch?v=o2imlFh1N9M
		Melville Ballard (1839-1912)	Education	The American and Kendall Schools for the Deaf, Gallaudet University	White man from Hearing family	usdeafhistory.com
		John L. Clarke (1881-1970)	Art	North Dakota, Montana, and St. John's Schools for the Deaf	Native American man (Blackfeet nation) from Hearing family	https://deaf-art.org/ & Peterson, L. L. (2019). Blackfeet John L. "Cutapuis" Clarke and the Silent Call of Glacier National Park: American's Wood Sculptor. Helena, MT: Sweetgrass Books. To appear: usdeafhistory.com
		Theophilus Hope d'Estrella (1851-1929)	Art	California School for the Deaf, Berkeley (later Fremont)	Latinx man from Hearing Family	Sonnenstrahl, D, (2003). Deaf Artists in America. & https://deaf-art.org/articles/ (The Magic Lantern Man)

https://surdistsunited.com/abc-portraits-book/#jp-carousel-965

De'VIA elementai

De	Deaf and Deaf-Blind Expression of Affirmation, Resistance, and Liberation
V	View of how Deaf and Deaf-Blind experience the world
I	Images/Motifs/Symbols of the Deaf / Deaf-Blind Experience
A	Art, Activism, Aesthetics, and Authentic Expressions of the Deaf / Deaf-Blind Experience

https://www.museumofdeaf.org/de-via

SVARBU:

- Kurčiasis menininkas ≠ De'VIA atstovas
- Kurtystės patirties išraiška – būtinas De'VIA meno kūrinio elementas.

„Menas gali būti pasitelkiamas identiteto suvokimo procesui. Todėl labai svarbu suprasti, kur yra riba tarp kurčiojo menininko ir menininko, kurio meno išraiškos yra savotiškas manifestas ir noras parodyti savo kurtumą."

De'VIA (Deaf View/Image Art) menas – kurčiųjų menininkų suvokimai, paremti kurtumo / kurtystės išgyvenimais ir perteikti įvairiomis meno formomis.

http://www.deafart.org/Deaf_Art_/deaf_art_.html
https://www.museumofdeaf.org/de-via
https://deviacurr.wordpress.com/devia-curr/what-is-devia/

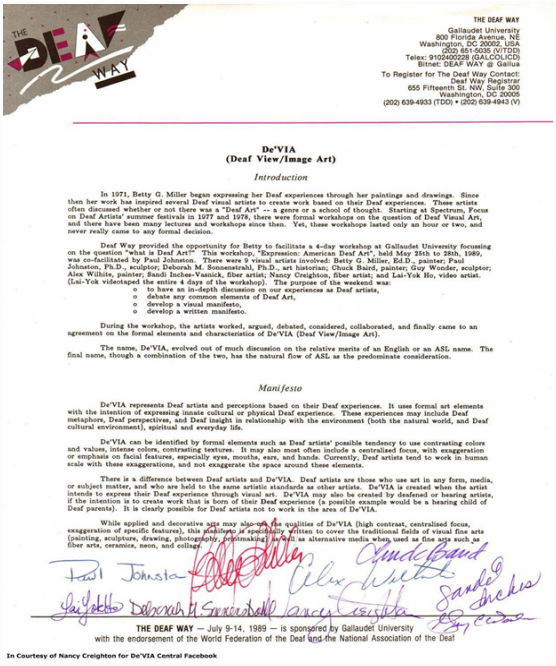
De'VIA istorija

1989 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose prasidėjo kurčiųjų meno aktyvistų judėjimas De'VIA. Keli menininkai iš Gallaudet universiteto (tapytojai, skulptoriai, meno istorikai) prieš artėjantį kurčiųjų meno festivalį susibūrė į keturių dienų menines dirbtuves kur svarstė klausimą, kas yra *kurčiųjų menas*? Jų metu buvo sukurtas akronimas De'VIA – deaf view/image art (kurčiųjų matymas ir požiūris), taip pat šiam reiškiniui amerikiečių gestų kalboje (toliau – ASL) sukurtas atitinkamas gestas. De'VIA manifestą pasirašė devyni menininkai, tarp jų – gerai žinoma ir labiausiai inspiravusi šio manifesto pasirašymą Betty G. Miller. Tai nuo gimimo kurčia menininkė, tapusi pirmąja moterimi Gallaudet universitete apsigynusia doktorantūros laipsnį menų srityje.

„1989 m. grupė Amerikos kurčių dailininkų įkūrė judėjimą De'VIA, o tai reiškia *Menas kurčiųjų žvilgsniu*. Žymiausi šio judėjimo atstovai – tapytojai Betty G. Miller, Chuckas Bairdas, Nancy Rourke."
http://www.ndt.lt/wp-content/uploads/Akiratis_Nr372.pdf

https://www.nancyrourke.com/bettygmiller.htm
http://www.lkd.lt/category/kurtieji-pasaulyje
http://www.lkd.lt/dailininke-nancy-rourke-nuo-20th-century-fox-iki-kurciuju-meno

THE DEAF WAY

Gallaudet University
800 Florida Avenue, NE
Washington, DC 20002, USA
(202) 651-5035 (V/TDD)
Telex: 9102400228 (GALCOLICD)
Bitnet: DEAF WAY @ Gallua

To Register for The Deaf Way Contact:
Deaf Way Registrar
655 Fifteenth St. NW, Suite 300
Washington, DC 20005
(202) 639-4933 (TDD) • (202) 639-4943 (V)

De'VIA
(Deaf View/Image Art)

Introduction

In 1971, Betty G. Miller began expressing her Deaf experiences through her paintings and drawings. Since then her work has inspired several Deaf visual artists to create work based on their Deaf experiences. These artists often discussed whether or not there was a "Deaf Art" -- a genre or a school of thought. Starting at Spectrum, Focus on Deaf Artists' summer festivals in 1977 and 1978, there were formal workshops on the question of Deaf Visual Art, and there have been many lectures and workshops since then. Yet, these workshops lasted only an hour or two, and never really came to any formal decision.

Deaf Way provided the opportunity for Betty to facilitate a 4-day workshop at Gallaudet University focusing on the question "what is Deaf Art?" This workshop, "Expression: American Deaf Art", held May 25th to 28th, 1989, was co-facilitated by Paul Johnston. There were 9 visual artists involved: Betty G. Miller, Ed.D., painter; Paul Johnston, Ph.D., sculptor; Deborah M. Sonnenstrahl, Ph.D., art historian; Chuck Baird, painter; Guy Wonder, sculptor; Alex Wilhite, painter; Sandi Inches-Vasnick, fiber artist; Nancy Creighton, fiber artist; and Lai-Yok Ho, video artist. (Lai-Yok videotaped the entire 4 days of the workshop). The purpose of the weekend was:

- to have an in-depth discussion on our experiences as Deaf artists,
- debate any common elements of Deaf Art,
- develop a visual manifesto,
- develop a written manifesto.

During the workshop, the artists worked, argued, debated, considered, collaborated, and finally came to an agreement on the formal elements and characteristics of De'VIA (Deaf View/Image Art).

The name, De'VIA, evolved out of much discussion on the relative merits of an English or an ASL name. The final name, though a combination of the two, has the natural flow of ASL as the predominate consideration.

Manifesto

De'VIA represents Deaf artists and perceptions based on their Deaf experiences. It uses formal art elements with the intention of expressing innate cultural or physical Deaf experience. These experiences may include Deaf metaphors, Deaf perspectives, and Deaf insight in relationship with the environment (both the natural world, and Deaf cultural environment), spiritual and everyday life.

De'VIA can be identified by formal elements such as Deaf artists' possible tendency to use contrasting colors and values, intense colors, contrasting textures. It may also most often include a centralized focus, with exaggeration or emphasis on facial features, especially eyes, mouths, ears, and hands. Currently, Deaf artists tend to work in human scale with these exaggerations, and not exaggerate the space around these elements.

There is a difference between Deaf artists and De'VIA. Deaf artists are those who use art in any form, media, or subject matter, and who are held to the same artistic standards as other artists. De'VIA is created when the artist intends to express their Deaf experience through visual art. De'VIA may also be created by deafened or hearing artists, if the intention is to create work that is born of their Deaf experience (a possible example would be a hearing child of Deaf parents). It is clearly possible for Deaf artists not to work in the area of De'VIA.

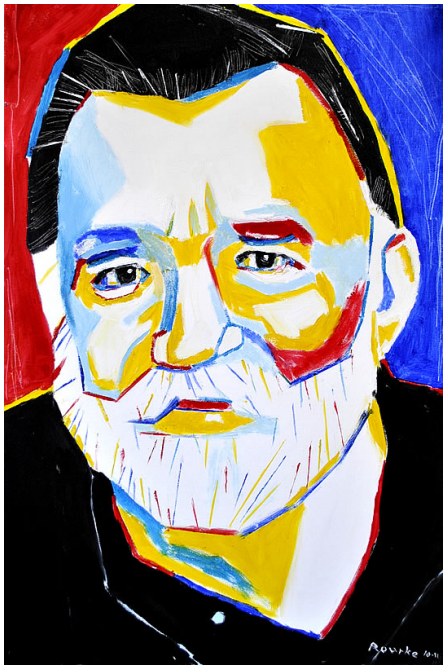
While applied and decorative arts may also use the qualities of De'VIA (high contrast, centralized focus, exaggeration of specific features), this manifesto is specifically written to cover the traditional fields of visual fine arts (painting, sculpture, drawing, photography, printmaking) as well as alternative media when used as fine arts such as fiber arts, ceramics, neon, and collage.

Paul Johnston Chuck Baird Alex Wilhite Sandi Inches
Lai-Yok Ho Deborah M. Sonnenstrahl Nancy Creighton Guy Wonder

THE DEAF WAY – July 9-14, 1989 — is sponsored by Gallaudet University
with the endorsement of the World Federation of the Deaf and the National Association of the Deaf

In Courtesy of Nancy Creighton for De'VIA Central Facebook

https://deviacurr.wordpress.com/devia-curr/devia-history-2/devia-manifesto/

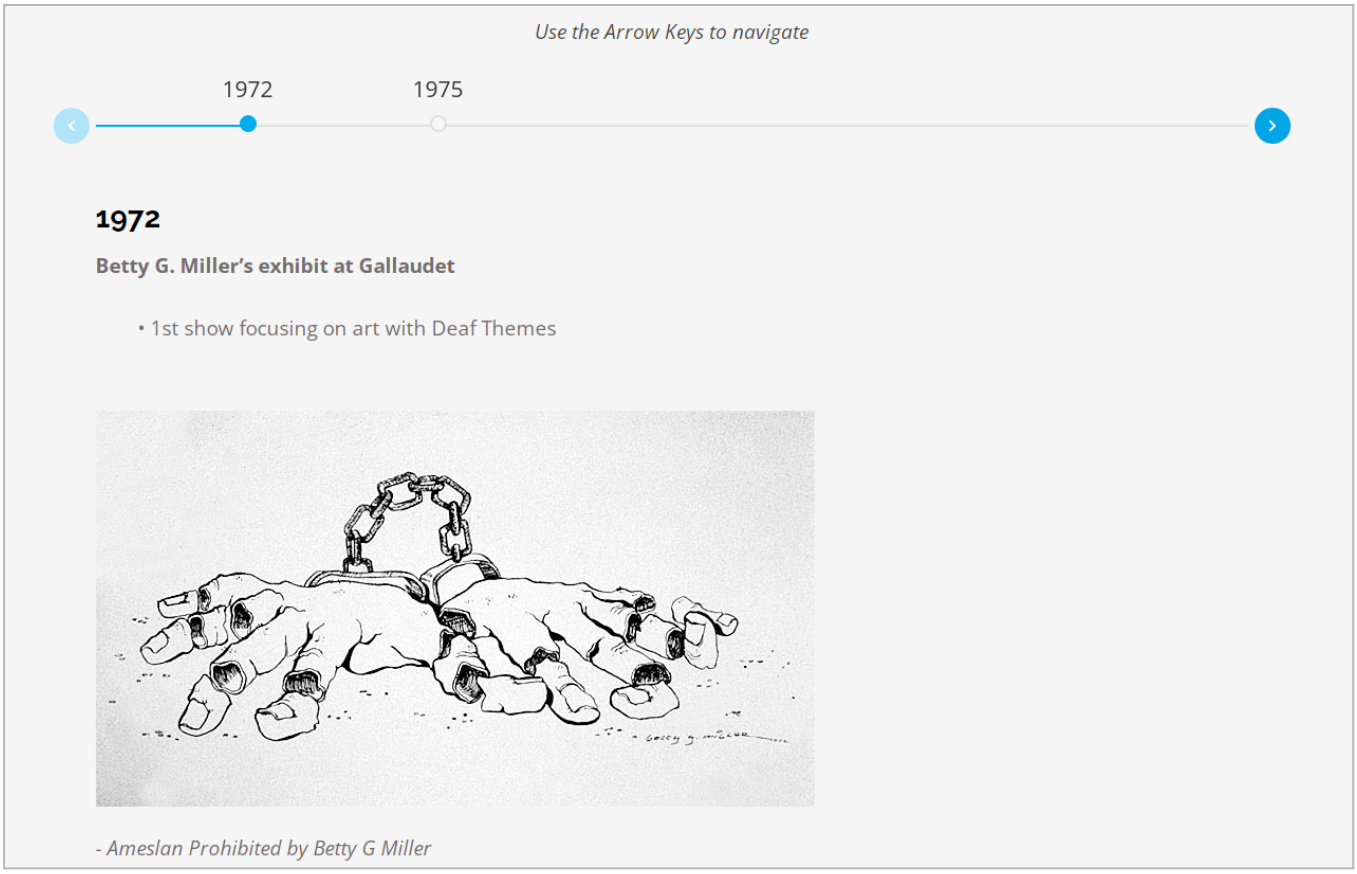
https://www.nancyrourke.com/chuckbaird.htm

Manifestą pasirašė:
Dr. Betty G. Miller;
Dr. Paul Johnston;
Dr. Deborah M. Sonnenstrahl
Chuck Baird;
Guy Wonder;
Alex Wilhite;
Sandi Inches Vasnick;
Nancy Creighton;
Lai-Yok Ho.

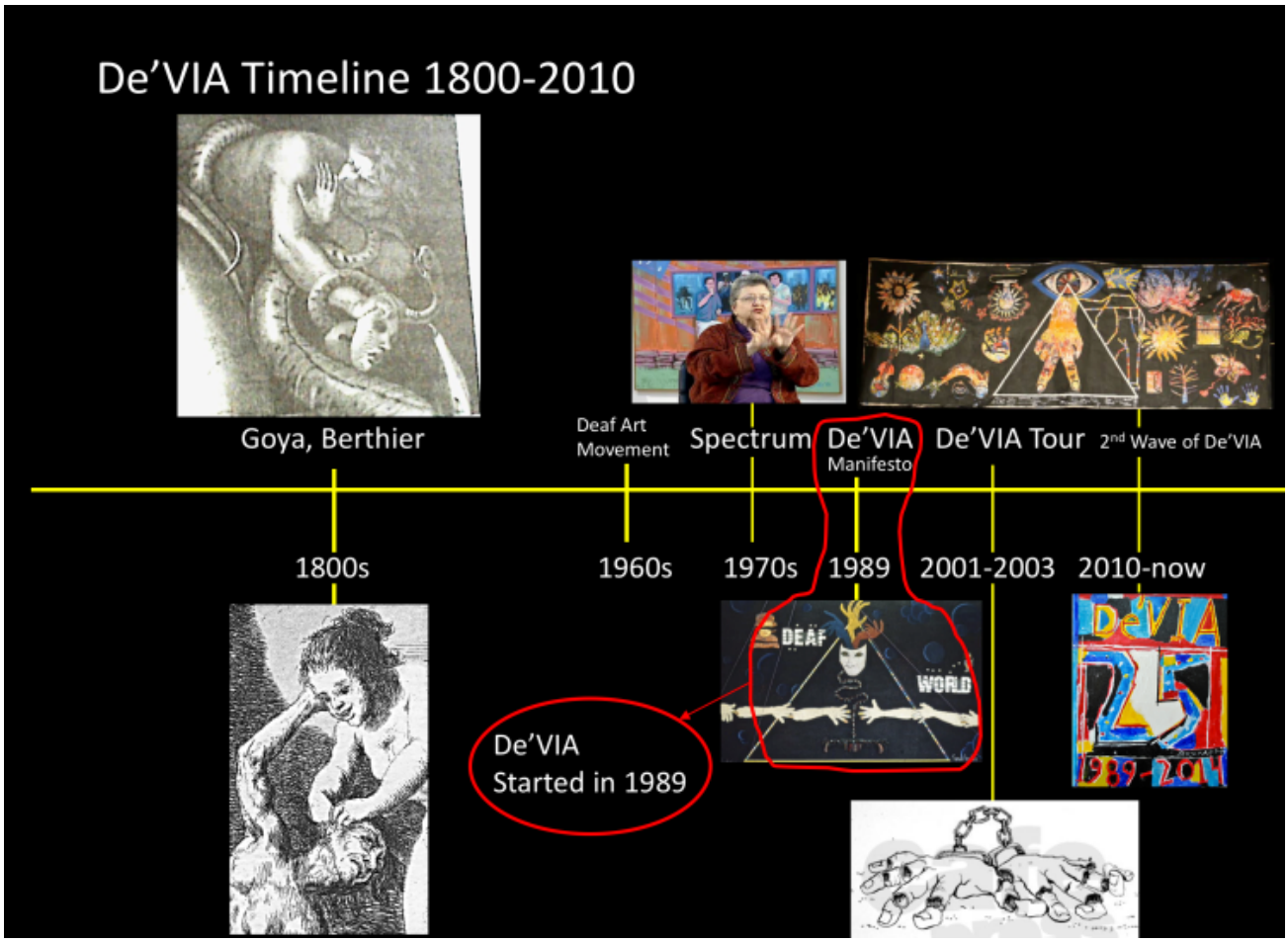

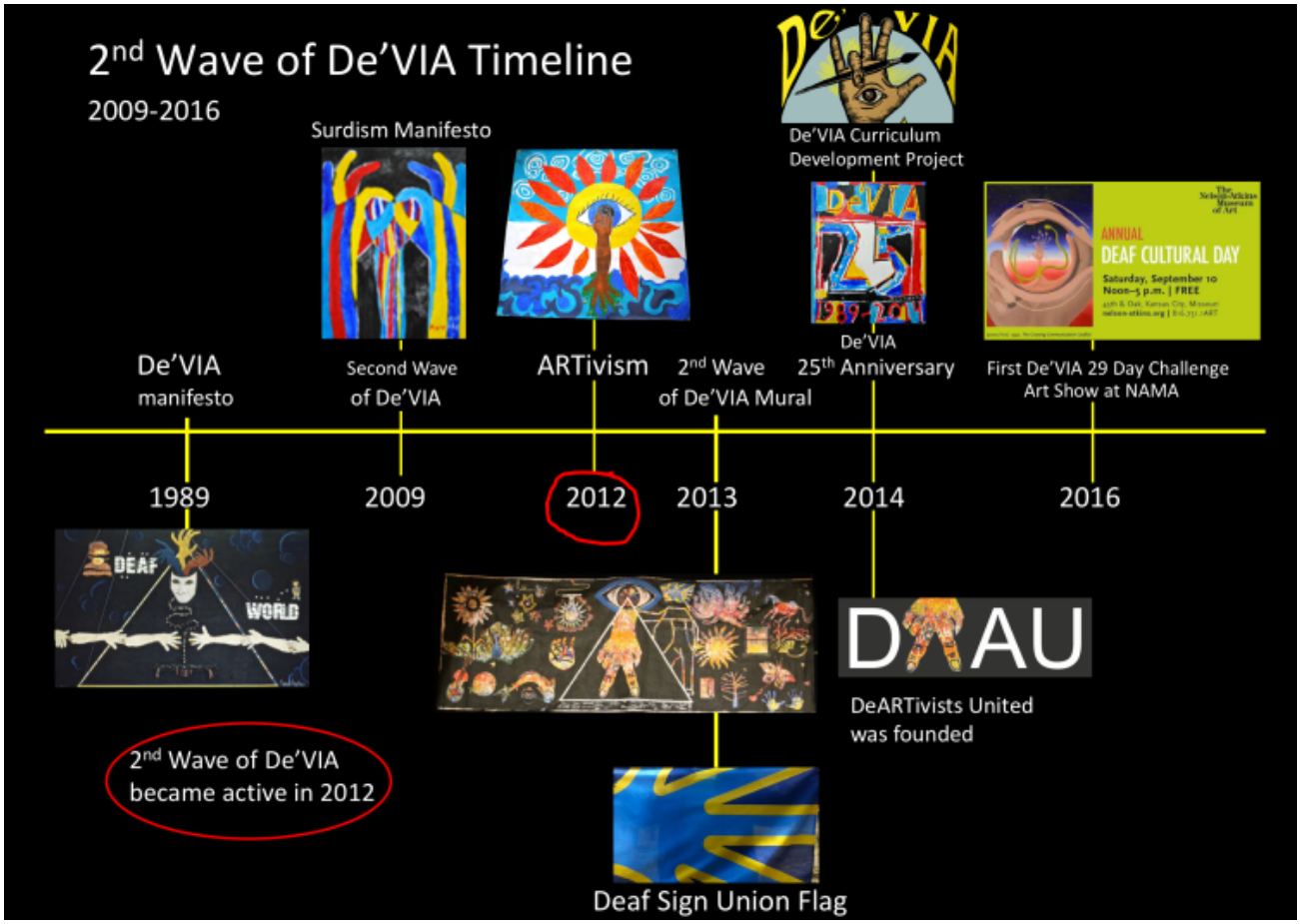
https://www.youtube.com/watch?v=mQ-J3wgIQ50

De'VIA laiko juosta

https://deaf-art.org/deaf-art/devia-timeline/

https://deviacurr.wordpress.com/devia-curr/devia-history-2/devia-timeline/

De'VIA kategorijos ir temos	
Pasipriešinimas	**Pritarimas**
Audizmas	**Įgalinimas**
Oralizmas	**Gestų kalba**
Konformizmas	**Afiliacija**
Kochleariniai implantai	**Akultūracija**
Identiteto nesuvokimas	**Pripažinimas**
Eugenika	**Kurtystė**

Durr. P. De'VIA: Investigating Deaf Visual Art. 2006
https://scholarworks.rit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1424&context=article

Pasipriešinimas	
Audizmas	Terminas, atsiradęs 1975 m., kuris reiškia įsitikinimą, kad girdintysis yra geresnis už kurčiąjį ir tuo pačiu suponuoja kurčiųjų žeminimą. Tačiau audizmas gali pasireikšti ne tik, kad girdintis asmuo diskriminuoja kurčią žmogų – gali būti ir taip, kad pats kurčiasis, nuvertindamas save ir sureikšmindamas klausą, tampa audistu savo atžvilgiu. https://www.lgki.lt/klausimai/kas-yra-audizmas/ https://libguides.gallaudet.edu/c.php?g=773910&p=5553053 https://deafchoice.com/faq/#toggle-id-3 https://en.wikipedia.org/wiki/Audism http://www.lkd.lt/audizmas
Oralizmas	Kurčiųjų mokymas oraliniu (sakytiniu) metodu. https://www.merriam-webster.com/dictionary/oralism https://www.vle.lt/straipsnis/oralizmas/
Konformizmas	Moralinė ir politinė koncepcija, perteikianti prisitaikėlišką požiūrį, pasyvumą visuomeninės veiklos ar dominuojančių pažiūrų atžvilgiu, savo nuomonės reiškimo vengimą, nekritinį požiūrį. https://lt.wikipedia.org/wiki/Konformizmas
Kochleariniai implantai	Tai elektroninis medicininis prietaisas, kurio dėka kurtiesiems grąžinama klausa. Procesorius transformuoja aplinkos garsus į elektroninį signalą, o implanto elektrodas, įkištas į vidinėje ausyje esančią sraigę, perduoda šį signalą klausos nervui, toliau impulsas keliauja į smegenų žievę ir implantuotasis asmuo girdi. https://lt.wikipedia.org/wiki/Kochlearinis_implantas
Identiteto nesuvokimas	Identitetas (lot. buvimas) yra tapatybė, žmogaus arba daikto savybių visuma, pagal kurią jis yra atpažįstamas, atskiriamas nuo kitų. http://www.zodynas.lt/terminu-zodynas/I/identitetas

Eugenika	Teorija, teigianti, kad genetikos principais galima gerinti žmogaus paveldimas savybes. https://www.zodziai.lt

Pritarimas	
Įgalinimas	Darbuose su įgalinimo motyvais galima pastebėti autorių džiaugsmą dėl kurčiųjų bendruomenės kovos už lygias teises, pripažinimą girdinčiųjų visuomenėje. https://scholarworks.rit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1424&context=article
Gestų kalba	Kurčiųjų gimtoji kalba, kurios pirminė forma yra rodoma gestais. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.291570?jfwid=-g0zrz4a Gestų kalba yra tas kurčiųjų kultūros aspektas, kuris yra labiausiai susijęs su kurtumu. Sklandžiausius gestų kalbos vartojimo įgūdžius turi tie kurtieji ir girdintieji, kurie nuo gimimo vartoja gestų kalbą, t.y. auga su gestų kalba. http://www.lkd.lt/uploads/pdf/akiratis/Akiratis_2020_kovas.pdf
Afiliacija	Poreikis priklausyti grupei, artimai bendrauti. http://terminai.vlkk.lt Žmogaus poreikis būti su kitais žmonėmis, bendrauti, priklausyti grupei, sustiprėjantis atsidūrus pavojingoje situacijoje. http://www.vlkk.lt/component/consultation_bank/13098-2018-03-07-07-13-06
Akultūracija	Procesas, kai bendraujant su kitos kultūros, skirtingos kalbõs, kitokios vertybių sistemos žmonėmis laipsniškai prisitaikoma prie svetimos kultūros, palankiai priimant svetimas kultūrines vertybes, pasaulėvaizdį, kalbinės elgsenos stereotipus ir pan., bet neatsisakant savo kalbinės ir kultūrinės tapatybės. http://terminai.vlkk.lt
Kurtystė	Sąvoka, atspindinti procesą, pripažinimą ir gestų kalbą, taip pat kultūrinę ir etninės mažumos grupę. https://www.lgki.lt/klausimai/noreciau-suzinoti-daugiau-informacijos-apie-deafhood-kurtyste-gestu-kalba/

De'VIA motyvai

Paul Scearce „Deafhood“ Description: Deafhood is a journey that each Deaf person undertakes to discover their true identity and purpose here on the Earth as a Deaf person. https://deviacurr.files.wordpress.com/2015/06/day4motifhandaffirmative.pdf	https://th.bing.com/th/id/R.7d8d98705a7254dd0896551f7cd2669c?rik=uGkJFZQOiiuYKQ&riu=http%3a%2f%2fnancyrourke.com%2fpaintings%2fdeafness%2fdeafart2.jpg&ehk=7%2bTXK3mKHZHmt6mboYeI%2bd9avnr50HuGaRD9sawlFHc%3d&risl=&pid=ImgRaw&r=0

Motyvas	https://deviacurr.wordpress.com/devia-motifs/
Veidas	https://deaf-art.org/deaf-art/devia-posters/resistance/#iLightbox[gallery_image_1]/1 https://www.youtube.com/watch?v=nzj_6DvD0Ak
Akys	https://www.museumofdeaf.org/exhibits-3/de'via?pgid=kpri1d5c-f4155c_ec4af4dd367941debad2922569147190mv2 https://www.youtube.com/watch?v=rUEAC1-FHYg
Rankos	https://www.thebridgedhh.org/blog/2017/4/30/the-devia-manifesto-deaf-art https://deaf-art.org/deaf-art/devia-posters/hands/#iLightbox[gallery_image_1]/10
Lūpos, burna	https://www.youtube.com/watch?v=q5uInz3SvFk
Ausys	https://deaf-art.org/deaf-art/devia-posters/sound/#iLightbox[gallery_image_1]/9 https://www.youtube.com/watch?v=gPZim3anIvw
Istoriniai įvykiai	https://www.rit.edu/news/artists-deep-roots-devia-art-movement-featured-rit-ntid-dyer-arts-center https://fineartamerica.com/featured/agbell-says-come-and-play-with-me-paul-scearce.html
Muzika, muzikos instrumentai	https://deaf-art.org/deaf-art/devia-posters/sound/#iLightbox[gallery_image_1]/10
Asmenybės	https://www.nancyrourke.com/bobhiltermann.htm https://www.nancyrourke.com/agathatiegelhanson.htm
Durys	https://www.youtube.com/watch?v=Q4GEd_i3SPA
Gėlės	https://deafart101.weebly.com/devia.html
Virvės	https://www.youtube.com/watch?v=rPKRjGihTTI
Gyvūnai	https://sites.google.com/site/deviawebquest/process/culture/my-culture/oppression/audism/de-via-art-1/chuck-baird?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1

Ištekliai:

- https://deaf-art.org/
- https://www.museumofdeaf.org/de-via
- https://deviacurr.wordpress.com/
- https://thedeafartclassroom.weebly.com/deaf-art.html
- https://www.handspeak.com/learn/

Mokinių darbų pavyzdžiai:
http://images.pcmac.org/SiSFiles/Schools/KS/KansasStateSchools/SchoolForTheDeaf/Uploads/DocumentsCategories/Documents/2019_Youth_DeVIA_Winners_2_web_%7BSIS7F0A20B93B72%7D.pdf

Galimų veiklų, kūrybinių, tiriamųjų, asmeninių ir grupinių projektinių darbų temų pavyzdžiai, idėjos

Projektas „Gyvūnų motyvai“
(šaltinis: https://deviacurr.wordpress.com/devia-curr/devia-motifs/animal-motifs/)

LGK mokymo(si) turinys
30.1. Kalbos vartojimas.
30.1.1. Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas.
30.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.
30.3.2. Kurčiųjų menas. Įvairiais aspektais analizuojami, interpretuojami ir vertinami kurčiųjų meno reiškiniai, kūriniai. Plėtojami kultūrinės raiškos gebėjimai.

Galima tarpdalykinė integracija:	dailė.

28.1. Grafinės, spalvinės, erdvinės raiškos pažinimas.
28.3.2. Idealai, vertybės, asmenybės. Dailės kūrėjų ir jų gyvenamojo laikotarpio kultūrinių kontekstų tyrinėjimas ir vertinimas. Įgytų žinių ir gebėjimų svarba sėkmingos karjeros, gyvenimo būdo pasirinkimui.
28.3.3. Kultūrų įvairovė. Įvairių istorinių epochų, skirtingų pasaulio kultūrų ir kūrybinių stilių palyginimas įvairiais pjūviais (geografiniu, etniniu, istoriniu, socialiniu, vertybiniu). Susipažinimas su Lietuvos ir Europos Sąjungos kultūrų įvairove.
28.3.4. Projektai. Integruota veikla. Bendrų temų ieškojimas kitų dalykų ugdymo turinyje. Mokyklinių meno renginių organizavimas ir jų viešinimas skaitmeninės vizualinės informacijos priemonėmis. Bendradarbiavimas mažesnėse ir didesnėse kūrybinėse grupėse.
https://www.emokykla.lt/bendrasis/bendrosios-programos/atnaujintos-bendrosios-programos

I. Projekto tikslas:
- Skatinti, kad mokiniai aktyviai ir atsakingai dalyvautų kultūrinėje ir meninėje veikloje kaip kūrėjai, atlikėjai, aktyvūs stebėtojai, interpretuotojai, vartotojai ar kritikai.
- Susipažinti su menininkų darbais https://deviacurr.files.wordpress.com/2015/07/animal-motifs-with-images-pdf.pdf.
- Nagrinėti De'VIA kūrinių gyvūnų motyvus https://deviacurr.wordpress.com/devia-curr/devia-motifs/animal-motifs/.

II. Uždaviniai:
- Ugdyti mokinių kūrybingumą, savarankiškumą ir atsakingumą, gebėjimą nagrinėti, kritiškai vertinti informacijos šaltinių patikimumą, pristatyti porinį darbą.
- Ugdyti mokinių kalbinį, kultūrinį tapatumą.

III. Numatoma veikla:

- Projekto tikslų ir uždavinių aptarimas.
- Numatomos veiklos aptarimas, susipažinimui su gyvūnų motyvais.
- Piešinių su 5 (penkių) gyvūnų motyvais rinkimas iš įvairių interneto svetainių rengiant pateiktį / vaizdo įrašą.
- Surinktos medžiagos (nuotraukos) įkėlimas į pateiktį arba daromas vaizdo įrašas su pristatymu.
- Medžiagos (pateikties / vaizdo įrašo) pristatymas, į(si)vertinimas.

  Kalbėjimo vertinimo kriterijai:

  1. Temos pristatymas, atskleidimas, atsakymai į klausimus;
  2. Kalbos (pasakyto teksto) struktūra, ryšys su pateiktimis;
  3. Kontaktas su adresatu;
  4. Kalbėjimo taisyklingumas.
- Projekto aptarimas ir apibendrinimas.

IV. Laukiami rezultatai:

- Plėsis mokinių akiratis apie De'Via.
- Įgytomis žiniomis ir patirtimi mokiniai dalysis su kitais mokiniais.
- Įgis lietuvių gestų kalbos ir kurčiųjų kultūros žinių, ugdysis kritinį mąstymą, estetinį skonį ir dialogišką santykį su kurčiųjų meno kūriniais; išmanys kultūrinį kontekstą.
- Surinktos medžiagos panaudojimas tolimesniame ugdymo procese.

https://www.nancyrourke.com/deafhoodbutterfly.htm

2. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai

Šioje dalyje pateikiama veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžių, asmeninių ir grupinių projektinių darbų temų pavyzdžių su nuorodomis į šaltinius ir patarimais mokytojams.

Ugdymo proceso kokybė didele dalimi priklauso nuo kokybiško edukacinių veiklų planavimo, todėl svarbu planuojant pasitelkti integracinius ryšius, įvairius šaltinius, netradicines aplinkas, įgalinti mokinius įvairiapusiam ir motyvuojančiam mokymuisi. Įgyvendinimo rekomendacijose planavimo aspektai pateikiami kaip darbo įrankis, kuris paskatintų ieškoti naujų idėjų, netradicinių ugdymo proceso organizavimo formų, kurios sudaro galimybes kartu su mokiniais kurti lankstų, besimokančiųjų poreikius ir mokymosi galimybes atitinkantį mokymosi „kelią“ ir siekti LGK BP apibrėžtų mokinių pasiekimų.

Ugdomos kompetencijos:

- Pažinimo kompetencija (dalyko žinios ir gebėjimai; kritinis mąstymas; problemų sprendimas; mokėjimas mokytis);
- Kultūrinė kompetencija (kultūrinis išprusimas; kultūrinė raiška; kultūrinis sąmoningumas);
- Komunikavimo kompetencija (pranešimo kūrimas; pranešimo perteikimas ir komunikacinė sąveika; pranešimo analizė ir interpretavimas);
- Kūrybiškumo kompetencija (tyrinėjimas; generavimas; kūrimas; vertinimas ir refleksija);
- Pilietiškumo kompetencija (pilietinis tapatumas ir pilietinė galia; gyvenimas bendruomenėje kuriant demokratišką visuomenę; pagarba žmogaus teisėms ir laisvėms; valstybės kūrimas ir valstybingumo stiprinimas tarptautinėje bendruomenėje);
- Skaitmeninė kompetencija (skaitmeninis turinys; skaitmeninis komunikavimas; skaitmeninė sauga; problemų sprendimas);
- Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija (savimonė ir savitvardos įgūdžiai; empatiškumas, socialinis sąmoningumas ir teigiamų tarpusavio santykių kūrimas; atsakingas sprendimų priėmimas ir elgesys įvertinant pasekmes; rūpinimasis sveikata).

Lietuvių gestų kalbos (LGK) mokymosi turinys sudaro sąlygas ugdytis kompetencijas.

Dalyko mokymuisi skiriamas pamokų skaičius

Vidurinis ugdymas	
III gimnazijos klasė 36 savaitės	**IV gimnazijos klasė 34 savaitės**
72 (2)	**68 (2)**
Iš viso 140 valandų	

Valandų skaičius: 2 valandos per savaitę.

Rekomenduojamas valandų paskirstymas

Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė	**Valandų skaičius – 72**
30.1. Kalbos vartojimas.	24
30.2. Kalbos pažinimas.	24
30.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.	24

Mokymo(si) turinio sritis	**Tema**	**Val. sk. – 72**
30.1. Kalbos vartojimas.	**30.1.1. Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas.**	**24**
	Viešasis kalbėjimas. Monologinė kalba. Rengiama kalba. Dalykinis pasisakymas.	8
	Diskutuojama socialinėmis ir kultūrinėmis temomis.	8
	Aptariami gestų kalbos vertėjo darbo vaizdo įrašai.	4
	Nagrinėjama savo raiška lietuvių gestų kalba, ieškoma sėkmės ar nesėkmės priežasčių ir numatomi tolesnio kalbos tobulinimo būdai.	4
30.2. Kalbos pažinimas.	**30.2.1. Lietuvių gestų kalbos elementai, jų ryšiai bei funkcijos.** Įtvirtinamos ir atsakingai, kūrybiškai, tikslingai taikomos lietuvių gestų kalbos žinios. Tikslinama, turtinama ir gryninama kalbinė raiška.	**18**
	30.2.1.1. Fonologinė gesto struktūra.	2
	30.2.1.2. Lietuvių gestų kalbos dalių samprata. Reikšmės aiškinimas. Sinonimai, antonimai ir homonimai.	4
	30.2.1.3. Pagrindiniai gestų darybos būdai.	4
	30.2.1.4. Pagrindinių gramatinių funkcijų raiška lietuvių gestų kalboje ir lietuvių kalboje.	2

	30.2.1.5. Sintaksinė lietuvių gestų kalbos raiška. Gestų tvarkos sakinyje modeliai ir variantai.	2
	30.2.1.6. Vertimas iš lietuvių kalbos į lietuvių gestų kalbą ir atvirkščiai, tiksliai perteikiant reikšmę ir kitas teksto ypatybes.	4
	30.2.2. Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinys. Analizuojamas kalbos funkcionavimas visuomenėje, stebimi ir vertinami kalbos reiškiniai daugiakalbėje ir daugiakultūrėje aplinkoje.	**6**
	30.2.2.1. Gestų kalba kaip kurčiųjų bendruomenės pagrindas. Lietuvių gestų kalbos variantai ir bendrinės lietuvių gestų kalbos kūrimasis. Lietuvių kalbos įtaka lietuvių gestų kalbai.	6
30.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.	**30.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla.**	**16**
	Kurčiųjų istorija. Nagrinėjama kurčiųjų istorija.	8
	Aptariama Lietuvos ir užsienio kurčiųjų bendruomenių, tarptautinių kurčiųjų organizacijų veikla, asmenybių vaidmuo.	8
	30.3.2. Kurčiųjų menas. Įvairiais aspektais analizuojami, interpretuojami ir vertinami kurčiųjų meno reiškiniai, kūriniai. Plėtojami kultūrinės raiškos gebėjimai.	**8**

Mokymo(si) turinys. IV gimnazijos klasė	**Valandų skaičius – 68**
31.1. Kalbos vartojimas.	24
31.2. Kalbos pažinimas.	20
31.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.	24

Mokymo(si) turinio sritis	**Tema**	**Val. sk. – 68**
31.1. Kalbos vartojimas.	**31.1.1. Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas.**	**24**
	Viešasis kalbėjimas. Monologinė kalba. Rengiama kalba. Dalykinis pasisakymas.	12
	Diskutuojama socialinėmis ir kultūrinėmis temomis.	12
31.2. Kalbos pažinimas.	**31.2.1. Lietuvių gestų kalbos elementai, jų ryšiai bei funkcijos.** Įtvirtinamos ir atsakingai, kūrybiškai, tikslingai taikomos lietuvių gestų kalbos žinios. Tikslinama, turtinama ir gryninama kalbinė raiška.	**18**
	31.2.1.1. Pagrindinių gramatinių funkcijų raiška lietuvių gestų kalboje ir lietuvių kalboje.	6
	31.2.1.2. Sintaksinė lietuvių gestų kalbos raiška. Gestų tvarkos	6

	sakinyje modeliai ir variantai.	
	31.2.1.3. Vertimas iš lietuvių kalbos į lietuvių gestų kalbą ir atvirkščiai, tiksliai perteikiant reikšmę ir kitas teksto ypatybes.	6
	31.2.2. Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinys. Analizuojamas kalbos funkcionavimas visuomenėje, stebimi ir vertinami kalbos reiškiniai daugiakalbėje ir daugiakultūrėje aplinkoje.	**2**
	31.2.2.1. Jaunimo kalbos ypatumai ir vartojimo sritys.	2
31.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.	**31.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla.**	**14**
	Kurčiųjų istorija. Aptariami kurčiųjų istorijos svarbiausi įvykiai, reiškiniai, siejant su kurčiųjų kultūriniais pasiekimais.	10
	Kurčneregiai. Nusakomi kurčneregių komunikacijos ypatumai.	4
	31.3.2. Kurčiųjų menas. Įvairiais aspektais analizuojami, interpretuojami ir vertinami kurčiųjų meno reiškiniai, kūriniai. Plėtojami kultūrinės raiškos gebėjimai.	**10**

Galimų veiklų, kūrybinių, tiriamųjų, asmeninių ir grupinių projektinių darbų temų pavyzdžiai, idėjos

III gimnazijos klasė

Projektas „Pasaulio kurčiųjų organizacijų periodiniai leidiniai“

LGK mokymo(si) turinys

30.1. Kalbos vartojimas.

30.1.1. Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas.

30.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.

30.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla.

I. Projekto tikslas:

- Supažindinti su pasaulio kurčiųjų organizacijų periodiniais leidiniais (tiek popieriniais, tiek elektroniniais).
- Skatinti mokinius plačiau/nuodugniau domėtis Lietuvos ir užsienio kurčiųjų naujienomis bei jų pasiekimais.
- Ugdyti estetinį skonį, mokinių tautinį, kultūrinį tapatumą.

II. Uždaviniai:

- Ugdyti mokinių kūrybingumą, savarankiškumą ir atsakingumą, gebėjimą nagrinėti, kritiškai

vertinti informacijos šaltinių patikimumą.
- Surengti susitikimą su Lietuvos kurčiųjų draugijos mėnraščio „Akiratis“ redaktore.
- Surinkti medžiagą apie leidinius pagal žemynus, parengti stendus ir pristatyti mokyklos bendruomenei.
- Integruoti dalį informatikos, lietuvių ir užsienio kalbos pamokų, nagrinėjant ir verčiant trumpus aprašymus apie leidinius.

III. Numatoma veikla:
- Grupės subūrimas, numatomos veiklos aptarimas, projekto tikslų ir uždavinių pristatymas.
- Pirminis medžiagos rinkimas susipažįstant su pasaulio kurčiųjų organizacijų periodiniais leidiniais, naudojantis internetu.
- Mokinių susitikimas su Lietuvos kurčiųjų draugijos mėnraščio „Akiratis“ redaktore, vertėjais.
- Medžiagos rinkimas iš įvairių užsienio kurčiųjų naujienų interneto svetainių, vertimas iš užsienio į lietuvių kalbą.
- Surinktos medžiagos aptarimas, apipavidalinimas, stendų parengimas.
- Medžiagos (pateikčių) pristatymas.

  Kalbėjimo vertinimo kriterijai:
  1. temos pristatymas, atskleidimas, atsakymai į klausimus;
  2. kalbos (pasakyto teksto) struktūra, ryšys su pateiktimis;
  3. kontaktas su adresatu;
  4. kalbėjimo taisyklingumas.
- Stendų pristatymas mokyklos foje. Projekto aptarimas ir apibendrinimas.

IV. Laukiami rezultatai:
- Mokiniai aktyviau ir noriau domėsis užsienio kurčiųjų spauda.
- Plėsis mokinių akiratis, plės lietuvių ir lietuvių gestų, užsienio ir užsienio gestų kalbų žodyną.
- Įgytomis žiniomis ir patirtimi mokiniai dalysis su kitais mokiniais.
- Parengti stendai „Pasaulio kurčiųjų organizacijų periodiniai leidiniai“ mokyklos foje.
- Surinktos medžiagos panaudojimas tolimesniame ugdymo procese.

Ištekliai:

Pasaulio kurčiųjų organizacijų periodiniai leidiniai				
Valstybė	Organizacija	Leidinio pavadinimas	Nuoroda	
 Bulgarija	 Bulgarijos kurčiųjų sąjunga http://bg.sgbbg.com/	Laikraštis „ТИШИНА“ 	2011-2022	http://media.sgbbg.com/index.php

 Čekija	 Čekijos kurčiųjų sąjunga https://www.cun.cz/cs/	Žurnalas „UNIE“ 	2016-2022	https://www.cun.cz/cs/casopis-unie/clankyveznakovemjazyce/
 Didžioji Britanija	 Britų kurčiųjų asociacija https://bda.org.uk/	Žurnalas „British Deaf News“ 	2006-2016	https://www.britishdeafnews.co.uk/
 Islandija	 Islandijos kurčiųjų draugija https://www.deaf.is/	Žurnalas „Döffblaðið“ 	1997-2022	-https://www.deaf.is/utgafa/frettir-tv/
 Jungtinės Amerikos Valstijos	 Nacionalinė kurčiųjų asociacija https://www.nad.org/	Žurnalas „NADmag“ 	2007-2020	-
 Latvija	 Latvijos kurčiųjų sąjunga https://www.lns.lv/lat/	Laikraštis „KOPSOLI“ 	2005-2022	https://www.lns.lv/lat/jaunumi/avize__kopsoli_/video__kopsoli_/

Lenkija	Lenkijos kurčiųjų asociacija https://www.pzg.org.pl/	Žurnalas „Świat ciszy“	2020-2022	https://swiatciszy.pl/
Pietų Korėja	Korėjos kurčiųjų asociacija http://www.deafkorea.com/ver/	Naujienlaiškis	2017-2021	-
Singapūras	Singapūro kurčiųjų asociacija https://sadeaf.org.sg/	Naujienlaiškis „Signal“	2014-2019 2021-2022	-

Veiklos tema: Kurčiųjų sėkmės istorija

LGK pasiekimai

Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas (A1).

Kultūrinis išprusimas, kultūrinė raiška ir kultūrinis sąmoningumas (C1).

LGK mokymo(si) turinys

30.1. Kalbos vartojimas.

30.1.1. Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas.

30.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.

30.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla. Kurčiųjų istorija. Nagrinėjama kurčiųjų istorija. Aptariama Lietuvos ir užsienio kurčiųjų bendruomenių, tarptautinių kurčiųjų organizacijų veikla, asmenybių vaidmuo.

Tarpdalykinės temos:

- asmens galios (idėjos, asmenybės);
- kultūrinis identitetas ir bendruomeniškumas (kultūros paveldas; gimtoji kalba; kultūrų įvairovė; kultūros raida, pilietinės visuomenės savikūra (intelektinė nuosavybė); medijų raštingumas);
- darnus vystymasis (žmogaus teisės, lygios galimybės).

Galimų veiklų pavyzdžiai:

- Atsakingai ir kruopščiai rinkti informaciją apie labiausiai Lietuvos kurčiųjų bendruomenei ir visuomenei nusipelniusius kurčiuosius, ją sisteminti, esant galimybei filmuoti su jais interviu. Kviesti garbingus svečius dalyvauti projekto renginyje.

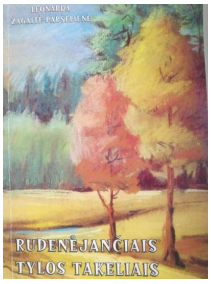
Galimų pasirinkti asmenybių pavyzdžiai:

Daugiau kaip 50 metų Lietuvos kurčiųjų draugijos veiklai atidavusi kurčiųjų kultūros puoselėtoja, poetė, Nepriklausomų rašytojų sąjungos (LNRS) narė **Leonarda Žagaitė Paršelienė**.

http://www.ndt.lt/wp-content/uploads/2010-Akiratis-Nr.-11-303.pdf

http://www.ndt.lt/wp-content/uploads/Akiratis-spalis1.pdf

L. Paršelienė yra išleidusi savo keturias poezijos knygas.

https://www.youtube.com/watch?v=gw4DQvKmWGQ&list=PLY90_q6cMphp5husIIxctgC6pmcqDnCas&index=6 (0:23 - 1:18)

https://www.youtube.com/watch?v=28s2gxvKeko (1:39 - 1:54)

Rimantas Ramonis
Lietuvių operatorius, režisierius. Kauno kurčiųjų fotografijos ir kino būrelio įkūrėjas, pantomimos būrelio atlikėjas. Jis rūpinosi kultūrinės veiklos metraščiu, filmavęs visus kurčiųjų kultūros renginius.

https://www.delfi.lt/sveikata/sveikatos-naujienos/tylos-pasaulyje-skamba-muzika.d?id=5199904

https://www.youtube.com/watch?v=6RDmeWs1szA (0:32 - 0:42: 1:29 - 1:36)

Danutė Ramonienė atsidavusi LKD bendruomenei nuo 1954 m. iki 2018 m. Ilgus metus vadovavusi kurčiųjų kultūrinei veiklai Kaune. Ji su vyru Rimantu Ramoniu kūrė kino mėgėjų filmus.

https://www.delfi.lt/sveikata/sveikatos-naujienos/tylos-pasaulyje-skamba-muzika.d?id=5199904

https://www.youtube.com/watch?v=6RDmeWs1szA (0:22 - 0:34; 0:43 - 0:53)

https://www.youtube.com/watch?v=gw4DQvKmWGQ&list=PLY90_q6cMphp5husIIxctgC6pmcqDnCas&index=6 (1:14 - 1:52)

Aleksas Jasiūnas
Lietuvos kurčiųjų sporto federacijos organizacijos steigėjas ir buvęs LKSK vadovas, Vilniaus kurčiųjų sporto instruktorius, ilgametis saviveiklininkas, Vilniaus LKD Vilniaus tarprajoninės valdybos pirmininkas. Šiuo metu pensijoje.

https://www.youtube.com/watch?v=gw4DQvKmWGQ&list=PLY90_q6cMphp5husIIxctgC6pmcqDnCas&index=6 (2:05 - 2:44)

https://www.youtube.com/watch?v=28s2gxvKeko (2:09 - 2:16)

https://www.youtube.com/watch?v=AZxejnO1RSs

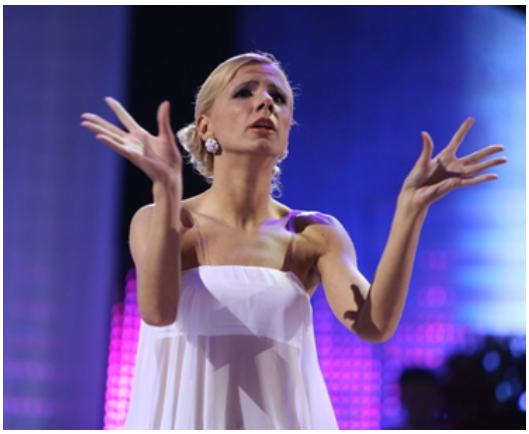
https://www.youtube.com/watch?v=PtYiZe7oeuM

- „Iš kur šitie žmonės atėjo“ (J. Jasėnas) (pvz., LKD prezidentai, kurtieji menininkai, mokslininkai, sportininkai ir t.t.). (Ne)virtuali paroda, filmas ir kt.

LKD prezidentas Kęstutis Vaišnora	Krepšinio legenda Robertas Puzinas
	
https://www.tv3.lt/naujiena/gyvenimas/lkd-prezidentas-kestutis-vaisnora-nori-keisti-pasauli-pradek-nuo-saves-n1050640	https://www.basketnews.lt/news-167876-nuo-batu-taisyklos-iki-snaiperio-konkurso-ikvepianti-kurcio-lkl-krepsininko-istorija.html
Lengvosios atletikos kurčiųjų olimpinė čempionė Lidija Ruzgytė - Preišagalavičienė	Lengvosios atletikos kurčiųjų olimpinė vicečempionė Ona Pečiulienė
	
https://www.deaflympics.com/athletes/lidia-rouzguite	https://www.deaflympics.com/athletes/ona-peciuliene
Buvusi LKSK generalinė sekretorė Nijolė Leigienė	„Kviečiu šokti“ projekto laimėtoja ir „Eurovizijos“ gestų kalbos vertėja Laura Valytė

http://www.lkd.lt/uploads/pdf/akiratis/Akiratis_2020_spalis.pdf

https://www.15min.lt/tema/laura-valyte-49

- Pranešimo apie žymias kurčiųjų bendruomenės asmenybes rengimas ir pristatymas.

Pavyzdžiui, „Dangaus surašytoja“ amerikiečių astronomė Annie Jump Cannon (1863–1941).

https://siarchives.si.edu/collections/siris_arc_291025

Galima tarpdalykinė integracija:	astronomija, užsienio kalba.

Astronomija
16. Gamtos mokslų prigimties ir raidos pažinimas (A).
16.3. [...] įvardija žymiausius astronomus ir jų svarbiausius pasiekimus (A3).
17. Gamtamokslinis komunikavimas (B).
22. Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė.
22.1. Astronomijos mokslas ir jo raida.
22.1.1. Astronomijos mokslas ir jo raida. [...] Aptariama astronomijos mokslo raida, žymūs pasaulio ir Lietuvos astronomai ir jų pasiekimai. [...]
https://www.emokykla.lt/bendrasis/bendrosios-programos/atnaujintos-bendrosios-programos

Užsienio kalba (pirmoji)
19. Supratimas ir (arba) recepcija (A).

29. Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė.
29.1.2. Tapatybės: apie save, santykiai su šeima, draugais, bendruomenės nariais, įvairiomis amžiaus grupėmis, asmens savybių ugdymas. Potemės: įvaizdžio formavimas, vertybės, idėjos, asmenybės ir pan.
29.1.7. Mokslas, technologijos ir inovacijos. Potemės: mokslo pažanga, išradimai, naujos technologijos, jų vaidmuo pramonėje, kasdieniame gyvenime, Lietuvos mokslo pasiekimai ir pan.
https://www.emokykla.lt/bendrasis/bendrosios-programos/atnaujintos-bendrosios-programos

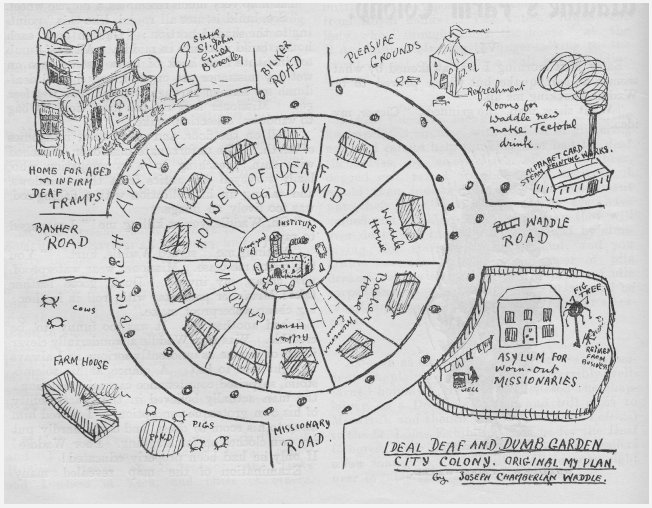
Veiklos temos:

- **Kurtiesiems draugiškas miestas**
- **Kurtiesiems pritaikyta architektūra**
- **Kurtieji architektai**

Tarpdalykinės temos: tvarūs miestai ir gyvenvietės, asmenybės

https://theinterpretingreport.wordpress.com/2014/05/12/flashback-does-anyone-remember-laurent-south-dakota/

https://mikegulliver.com/2016/04/15/deaf-town-as-imagined-in-1903/

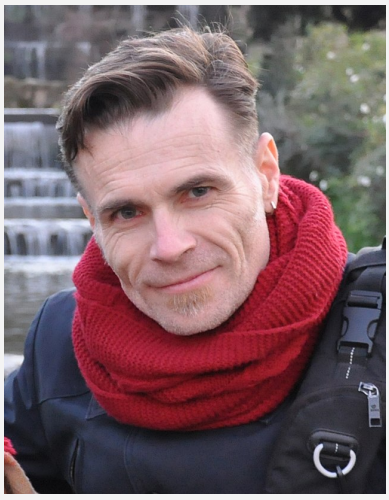
https://www.gallaudet.edu/campus-design-and-planning/deafspace
https://infoguides.rit.edu/deafspace
https://www.washingtonian.com/2016/01/13/gallaudet-universitys-brilliant-surprising-architecture-for-the-deaf/

https://en.wikipedia.org/wiki/Olof_Hanson

https://www.lrytas.lt/gyvenimo-budas/likimai/2018/07/19/news/aplinka-turetu-padeti-kurti-kiekvieno-saviverte-ir-nauda-visuomenei-7008119

https://www.unusualverse.com/2021/10/deaf-architects-olof-hanson-oleksii-nashyvochnikov.html

https://www.elledecor.com/design-decorate/trends/a29476722/alexa-vaughn-deafscape-universal-streets/

Veiklos tema: Kurčiųjų kultūrinės atminties ženklai miesto erdvėse (Vilnius, Kaunas, Klaipėdos kraštas, Panevėžys, Šiauliai, Telšiai, mano gimtasis miestas, pasirinktas Lietuvos, Europos, pasaulio miestas)

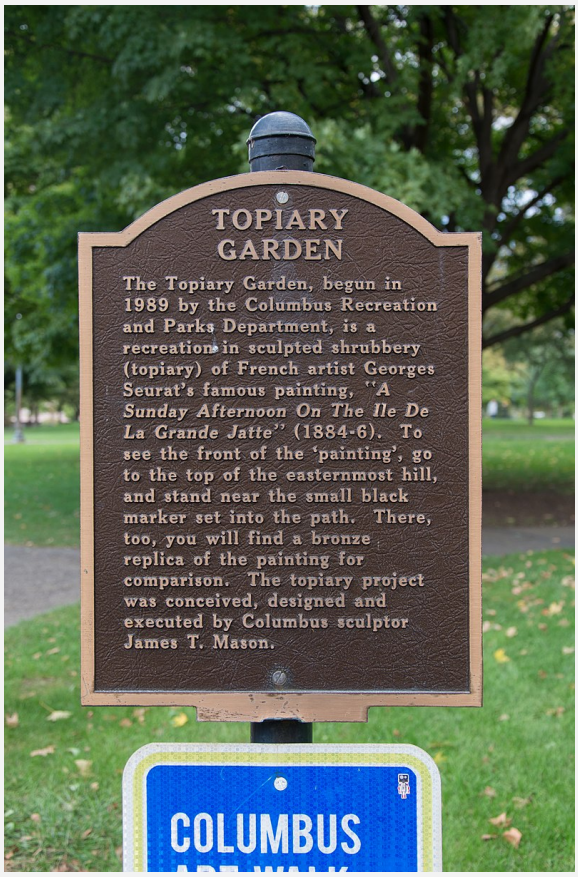
https://en.wikipedia.org/wiki/Topiary_Park#/media/File:Topiary_Park_02.jpg

https://news.wosu.org/news/2017-07-03/curious-cbus-whats-the-story-behind-topiary-park

https://en.wikipedia.org/wiki/Topiary_Park#/media/File:Columbus,_Ohio_JJ_60-crop.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Topiary_Park#/media/File:Topiary_Park_01.jpg

https://www.ppssf.org/news/2018/3/23/12-reasons-to-love-cesar-chaves-elementary-school

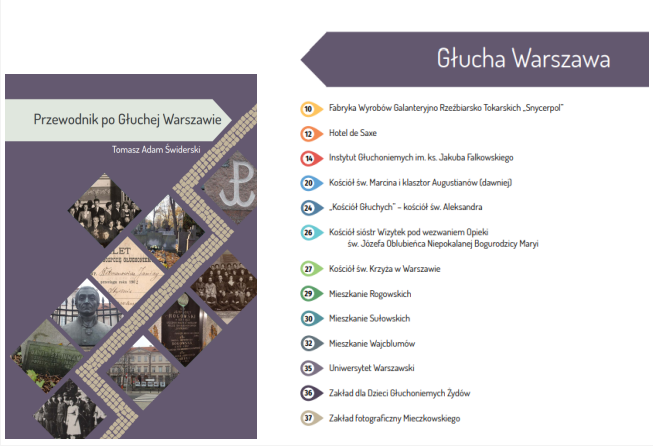
https://www.sc.edu/uofsc/posts/2018/01/public_art.php#.YdbutsnP2Uk

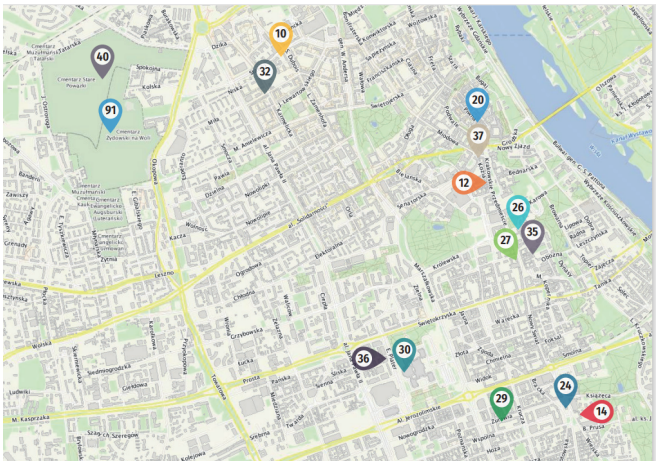

https://www.wikiwand.com/en/Sign_language

https://en.wikipedia.org/wiki/Statue_of_Abraham_Lincoln_(Lincoln_Memorial)

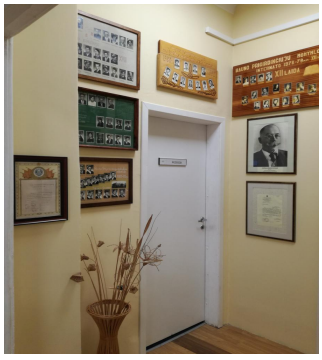

https://www.surdushistory.org.pl/wp-content/uploads/2018/12/Przewodnik-po-G%C5%82uchej-Warszawie.pdf

Veiklos tema: Kurčiųjų kultūra, istorija Lietuvos, Europos, pasaulio atminties institucijose (muziejuose, bibliotekose, archyvuose ir kt.)

Lietuvos kurčiųjų draugijos muziejus	Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras

http://www.lkd.lt/lkd-patalpose-oficialiai-atidaryta-pirmoji-muziejaus-ekspozicija

https://kknuc.lt/muziejus

Kurčiųjų istorijos, meno ir kultūros muziejus JAV	Silezijos muziejus Lenkijoje
	
https://www.museumofdeaf.org https://www.youtube.com/watch?v=ZNftPeEwMaY	https://muzeumslaskie.pl/pl/glusza-2/?fbclid=IwAR0yqmSLevXU7eh5b-njmFub4tiRkKquQDCG81qUkhPVXU5BEnAefWZzEwE https://www.youtube.com/watch?v=a_siKXGr6b

Kurčiųjų biblioteka JAV	Kurčiųjų istorijos institutas „Surdus Historicus“ Lenkijoje
	Surdus Historicus
https://tndeaflibrary.nashville.gov/ https://www.youtube.com/watch?v=1FrSpqUiGO4&t=46s	https://www.surdushistory.org.pl/

Veiklos temos:

- **Ugdymosi gestų kalba galimybės Lietuvoje, Europoje, pasaulyje**
- **Kurčiųjų kultūra, gestų kalba Lietuvos, Europos, pasaulio ugdymo įstaigose (mokyklose, kolegijose, institutuose, universitetuose)**

Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras (http://www.deafcenter.lt/)	Kauno kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo centras (https://kknuc.lt)

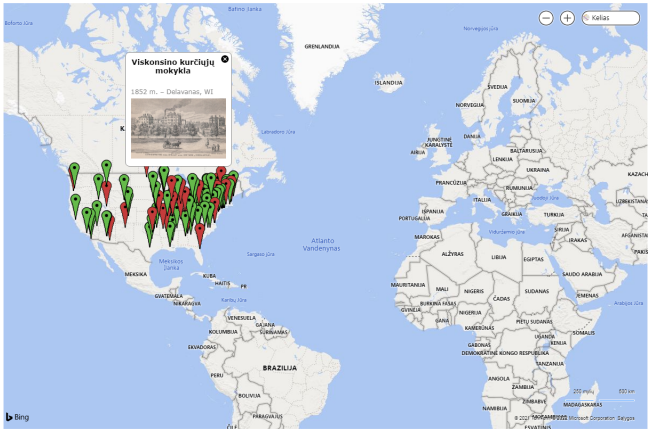
Panevėžio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų pagrindinė mokykla (https://www.kurciujumokykla.lt/)

Klaipėdos Litorinos mokykla (https://www.litorinosmokykla.lt/)

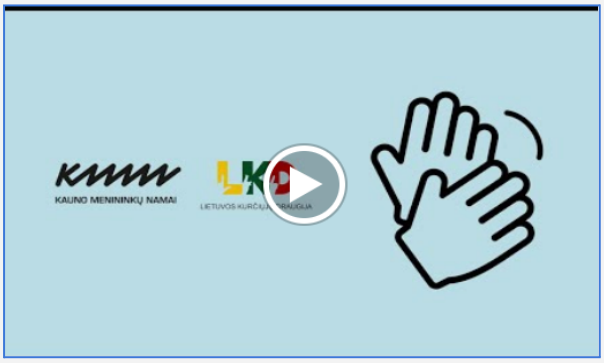

JAV kurčiųjų mokyklos

JAV įkurtų mokyklų žemėlapis: https://heartdeaf.com/overview/

Veiklos tema: Informacijos prieinamumas gestų kalba (pavyzdžiui, pasirinkto miesto, šalies muziejuose, teatruose, TV ir kt.)

http://www.lkd.lt/lietuviu-gestu-kalba-bus-zymima-vieningu-grafiniu-zenklu

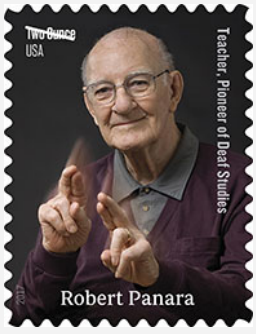

https://www.facebook.com/kurciujudraugija/photos/pcb.4546114502107775/454

Veiklos tema: Kurčiųjų kultūros atspindžiai, asmenybės filatelijoje

https://www.etsy.com/dk-en/listing/709928419/8x-deaf-sign-language-1993-29c-unused

https://about.usps.com/news/national-releases/2017/pr17_018.htm
https://www.youtube.com/watch?v=umKI-WvNpKw

IV gimnazijos klasė

Veiklos tema: Kurčneregių komunikacija

LGK pasiekimai

Pristato kitų šalių kurčiųjų padėtį visuomenėje, jų laimėjimus, tarptautines kurčiųjų organizacijas ir jų veiklą. Nusako kurčneregių komunikacijos ypatumus. [...] Atsakingai ir kritiškai vertina medijas, intelektinių kultūros produktų vartojimą (C1.1.3.).

LGK mokymo(si) turinys

31.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.

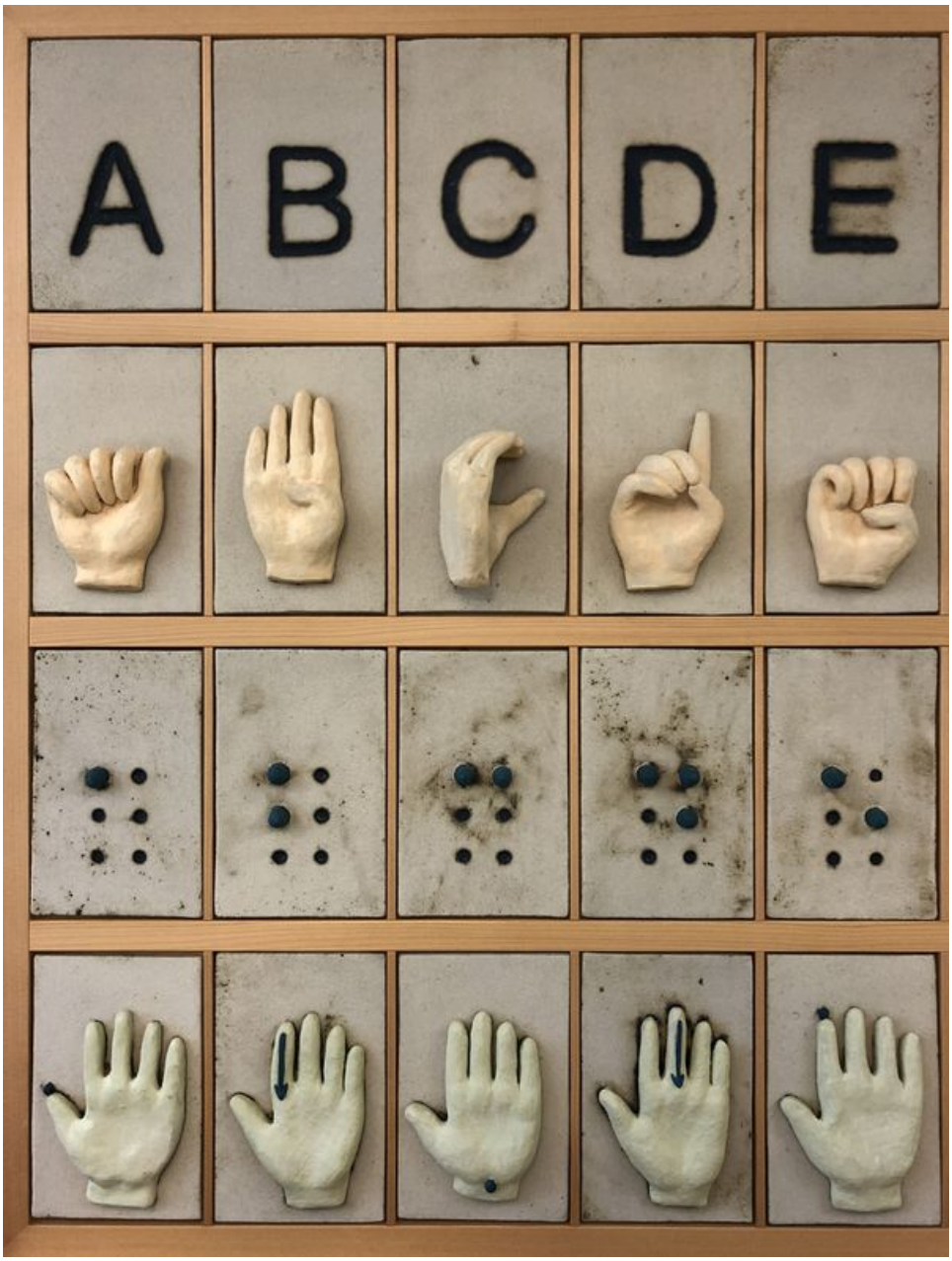
31.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla. [...] Kurčneregiai. [...] Nusakomi kurčneregių komunikacijos ypatumai.

https://www.perkins.org/the-evolution-of-deafblind-communication/

Trumpai apie kurčneregius

Kurčneregystė yra unikali negalė, kai turimi regos ir klausos sutrikimai veikia bendravimą, mobilumą ir apsunkina informacijos bei aplinkos suvokimo prieinamumą. Kurčneregys asmuo gali turėti regos ir/ar klausos likučių, bet tų sutrikimų visuma neproporcingai smarkiai apsunkina vaiko vystymąsi, gyvenimą ir mokymąsi. Kurčneregys – tai ne kurčias žmogus, kuris negali matyti ar neregys, kuris negali girdėti. Problema yra ne vienos negalės priedas prie kitos. Tai ne tik bendravimo ar aplinkos suvokimo sunkumai. Tai kartu abi šios problemos ir dar daug daugiau. Kurčneregiai vaikai negali panaudoti vieno jutimo kitam kompensuoti. Todėl jiems netinka paslaugos ir ugdymo formos, skirtos tik regos, tik klausos ar tik protinę negalę turintiems. Plačiau apie tai galima pasiskaityti www.kurcneregiai.lt.

https://www.deafblind.ch/deafblind/communication-with-deafblindness

Kaip bendrauja kurčneregiai?

Kurčneregiai labai retai visiškai nemato ir negirdi. Dažniausiai kurčneregiais tampama sutrikusios klausos asmeniui netekus dalies regos ir atvirkščiai – nusilpus silpnaregio ar neregio klausai. Bendraujama įvairiais būdais. Dalis kurčneregių kalba sakytine kalba. Komunikacijos būdas pasirenkamas atsižvelgiant į turimus regos ir klausos likučius, sutrikimų pobūdžio ir atsiradimo laiko, pačių kurčneregių išsilavinimo ir pageidavimų, šalies gestų kalbos vertimo tradicijų ir pan.
Kurčneregių negalė vienija nepaprastai skirtingų gebėjimų žmones. Svarbiausias kriterijus yra klausos ir regos sutrikimų atsiradimo laikas: ar tai įgimta ar įgyta negalė. Pavyzdžiui, Helena Keller nėra gimusi kurčneregė, ji apako ir apkurto būdama 1,5 metų.
Kol kas niekas nežino, kiek Lietuvoje gyvena kurčneregių žmonių. Nei švietimo, nei socialinės ar sveikatos apsaugos sistemos nerenka tokių duomenų ir neišskiria šios negalės, kaip atskiros. Todėl nėra duomenų apie Lietuvoje gyvenančių kurčneregių komunikaciją, neturime ir patvirtintos dviejų rankų taktilinės pirštų abėcėlės.
Žemiau pateikiami populiariausi užsienio šalyse gyvenančių kurčneregių bendravimo būdai.

Kurčneregių bendravimo būdai

Gestų kalba ir jos pritaikymai	
Modifikuota gestų kalba	
 Kurčneregys kalbasi naudodamas taktilinius gestus	Kai kurie kurtieji ar neprigirdintys, netekę dalies regos, toliau naudoja gestus. Dažniausiai reikia lėčiau daktiliuoti, sulėtinti ir aiškiau rodyti gestus, dėvėti kontrastingus odos spalvai rūbus. Šaltinis: https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/
Adaptuoti gestai	
 Kurčneregys stebi savo vertėją maždaug 1,5 metro atstumu	Kai kurie kurčneregiai turi ribotą periferinį lauką, vadinamą tunelinį matymą. Tada gestų amplitudė siaurinama iki labai mažos erdvės dažniausiai krūtinės lygyje. Kai kuriuos gestus tada reikia adaptuoti. Šaltinis: https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/
Taktilinė gestų kalba	

Du žmonės bendrauja taktiline gestų kalba

Kurčneregys žmogus uždeda savo rankas ant kalbančiojo rankų, tokiu būdu jausdamas gestų formą, judesius ir lokalizaciją. Kai kurie gestai ir veido išraiškos modifikuojami. Galima naudoti vienos rankos ar dviejų rankų taktilinę gestų kalbą. Kurtieji ir neprigirdintys žmonės, užaugę kurčiųjų gestų kalbos aplinkoje, tapę kurčneregiais dažniausiai renkasi taktilinę gestų kalbą. Tuo tarpu kalbėję sakytine kalba ir išmokę gestus vėliau, pirmenybę teikia kalkinei taktilinei gestų kalbai.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

Kiekvienam kurčneregiui yra reikalingas individualus vertėjas ir palydovas.
Vertimo pavyzdys:
https://www.youtube.com/watch?v=9GrK3P15TYU

Be to, svarbu pabrėžti, kad kurčneregiui reikalingas ne vienas vertėjas, o du. Vienas jų bendrauja taktiline gestų kalba, o kitas, sėdi už nugaros ir esant aplinkos pokyčiams informuoja kurčneregį apie pasikeitusią aplinką (juokiasi, verkia, įėjo žmogus, trypčioja ir pan.) specialiais ženklais perduodamas lietimais per nugarą.

Lytėjimo ženklų kalba gavėjas uždeda rankas ant bendraujančių rankų ir jaučia ženklus. Taktilinė gestų kalba iš esmės yra tokia pati kaip gestų kalba, tačiau prarandate svarbius elementus, tokius kaip veido išraiškos ir burnos judesiai. Ženklai yra aiškūs, kad juos būtų lengviau apčiuopti ranka.
Lytėjimo gestų kalba gali būti atliekama taip pat greitai, kaip ir gestų kalba, jei gavėjas yra patyręs lytėjimo vartotojas. Tačiau lytėjimo gestų kalbos skaitymas reikalauja daug daugiau dėmesio ir susikaupimo.

Taktilinės gestų kalbos greitis ir vykdymas visada turi būti pritaikyti kurčneregio poreikiams. Teigiamas grįžtamasis ryšys lytėjimo pokalbio metu gali būti duodamas nedideliais glostymais per plaštaką, šlaunį ar petį.
https://www.fddb.dk/tilbud-til-dig/hvordan-kommunikerer-doevblinde/tegnsprog-og-taktilt-tegnsprog/

Sekimas

Taip atrodo kurčneregio rankos, sekančios kalbančiojo rankas

Kai kurie kurčneregiai, turintys labai siaurą regėjimo lauką, gali ir matyti, ir taktiliškai sekti rodomus gestus. Tuo tikslu yra liečiamas kalbančiojo riešas ar alkūnė. Tai pagreitina gestų suvokimo procesą.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

Taktilinė pirštų abėcėlė (daktilis)

Kurčneregio rankos, bendraujančios taktiline pirštų abėcėle

Aklieji ir silpnaregiai, gyvenimo eigoje praradę klausą, ar kurčneregiai, buvę kurtieji ir neprigirdintys, nenaudoję gestų kalbos bendravimui, dažnai pasirenka taktilinę pirštų abėcėlę. Tapus kurčneregiu išmokti taktilinę gestų kalbą gali būti per sunku. Kurčneregiams patogu laikyti savo ranką virš daktiliuojančios rankos, ant delno ar delnu apglėbus kalbančiojo ranką.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

- TAIP – reikia du kartus „suploti“ dviem pirštais delną
- NE – dviem pirštais „šluojančiu“ judesiu nubraukti per delną

Šaltinis:
https://kurcneregiai.lt/kas-tai/igyta-kurcneregyste/kurcneregiu-daktilis

Danų rankinė abėcėlė atliekama viena ranka ir naudojama rašant žodžius, kuriems nėra oficialių ženklų, pavyzdžiui, vietovardžiams, asmenvardžiams ir naujoms sąvokoms. Jis taip pat gali būti naudojamas kaip priedas prie atskirų ženklų, siekiant užtikrinti, kad vienas kitą suprato teisingai.

Šaltinis:
https://www.fddb.dk/tilbud-til-dig/hvordan-kommunikerer-doevblinde/tegnsprog-og-taktilt-tegnsprog/

Tadoma

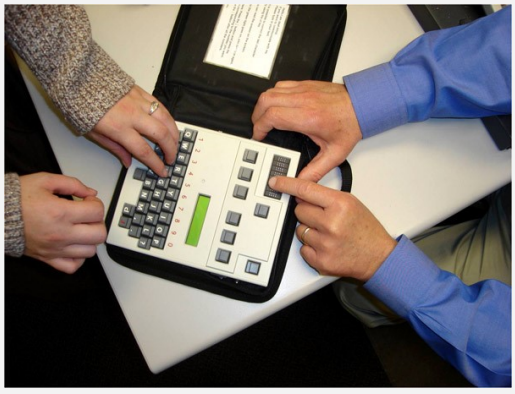
Tadomos būdu kurčneregė kalbasi su mokytoju.

Tadoma – tai būdas, kai praktiškai aklas kurčneregys „skaito iš lūpų“ taktiliniu būdu. Uždėjus nykštį ant kalbančiojo smakro, o kitus pirštus ant skruosto, jaučiama kalbančiojo balso sukeliama vibracija ir lūpų judesiai. Šiais laikais šis metodas labai retai naudojamas.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

Betarpiškos komunikacijos būdai

Brailio eilutės komunikatorius

Du žmonės pokalbiui naudoja komunikatorių

Kai kurie kurčneregiai žmonės naudoja Brailio komunikatorius. Tai mažas mobilus prietaisas, įgalinantis kurčneregius bendrauti su matančiaisiais. Vienoje prietaiso pusėje yra įprastinė klaviatūra ir ekranas, kitoje – 8 langelių Brailio eilutė. Matantis žmogus išspausdina tekstą klaviatūroje, kurčneregys jaučia pirštais Brailio raštu parašytą tekstą savo pusėje Brailio eilutėje. Jis Brailio raštu rašo atsakymą, o regintis žmogus skaito tekstą ekrane.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

Tekstofonas

Kurčneregys skambina naudodamasis tekstofonu su Brailio eilute

Tekstofonas prijungtas ir padėtas ant Brailio eilutės, nors abu gali būti ir atskirai. Tai leidžia kurčneregiui, skaitančiam Brailiu, naudotis telefonu. Taip pat šią sistemą galima naudoti betarpiškam bendravimui su kitu asmeniu, neturinčiu įgūdžių bendrauti kurčneregiui asmeniui priimtinu būdu. Taip pat kai kurie asmenys gali naudotis tekstofonais su dideliais kompiuterių ekranais ir didesniu šriftu komunikacijai su kitais.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

Subtitruotas telefonas

Kurčneregys telefoninį pokalbį stebi užrašytą padidintu šriftu ekrane.

Kai kurie kurčneregiai naudoja telefoninius priedus tarpusavio pokalbiams. Turint telefono priedėlį galima naudotis paslauga, kuri kito pašnekovo žodžius užrašo kompiuterio ekrane. Tokiu būdu kurčneregys ne tik klausosi pašnekovo, bet ir skaito jo žodžius. Monitoriuje galima keisti fono spalvą, šriftus ir jų dydį.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

Brailio užrašinė

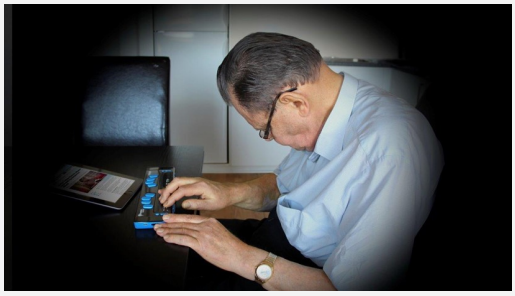
Kurčneregiai taip pat naudojasi Brailio užrašinėmis komunikacijai su žmonėmis, kurie neskaito Brailiu ar nežino naudojamos komunikavimo sistemos. Daugumą užrašinių galima prijungti prie delninių kompiuterių, kuriais dažnai naudojasi kiti.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

Kompiuterinis Brailio raštas.
Brailio rašto ekranai su aštuoniais taškais buvo sukurti naudoti su kompiuteriais ir kitais elektroniniais prietaisais. Tai leidžia pavaizduoti didžiąsias raides ir kitus specialiuosius simbolius bei simbolius. Taip pat galite rasti vietą, kurioje šiuo metu rašote. Šie Brailio rašto ekranai taip pat gali būti tiesioginiam ryšiui palaikyti. Jei kas nors įveda tai, kas sakoma įprasta klaviatūra, regos negalią turintis asmuo gali tai perskaityti Brailio rašto ekrane.

Šaltinis:
https://www-deafblind-ch.translate.goog/deafblind/communication-with-deafblindness/tactile-forms-of-communication/computer-braille?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=lt&_x_tr_hl=lt&_x_tr_pto=sc

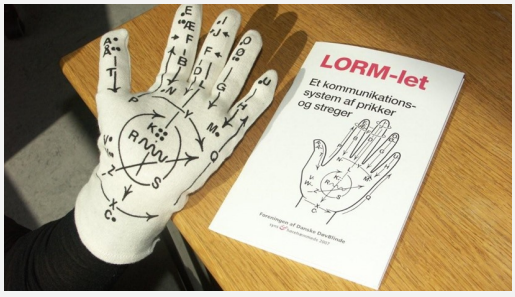
Kurčneregys žmogus sėdi susikaupęs, pasilenkęs prie taško ekrano, kuris yra prijungtas prie iPad

Brailio rašto įtaisas – ekranas skirtas daugybės įvairių šaltinių informacijai skaityti. Jis užtikrina visišką komfortą ir intuityvų ekrano naršymą su nykščio dydžio klavišais. Šie brailio ekranai pasižymi puikia, tikslia ir lengvai naudojama brailio elementų technologija.

Šaltinis:
https://www.biomedikoscentras.lt/el-parduotuve/rega/elekroniniai-brailio-rasto-itaisai/nesiojamasis-elektroninio-brailio-rasto-itaisas-brilliant-bi-40-x/

https://www.fddb.dk/tilbud-til-dig/hvordan-kommunikerer-doevblinde/teknologiske-hjaelpemidler/

LORM pirštinė

LORM pirštinė, balta su juodomis linijomis ir taškais, nurodančiomis raides.

Šaltinis:
https://www.fddb.dk/tilbud-til-dig/hvordan-kommunikerer-doevblinde/lorm/

http://bundesarbeitsgemeinschaft-taubblinden.de/?page_id=224
http://bundesarbeitsgemeinschaft-taubblinden.de/?page_id=227

Vaizdo didintuvas

Delninis vaizdo didintuvas.
https://store-humanware-com.translate.goog/hau/magnifiers?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=lt&_x_tr_hl=lt&_x_tr_pto=sc

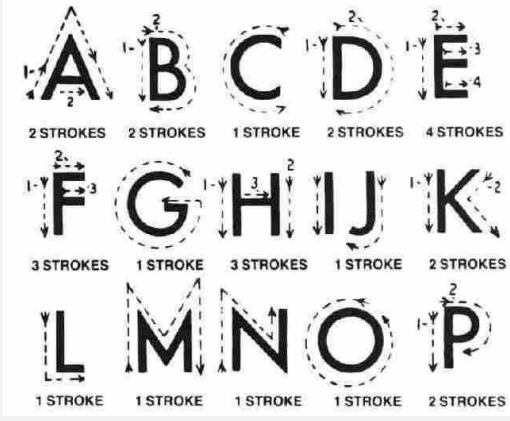
Kišeninis vaizdo didintuvas.
Didintuvas suteikia galimybę skaityti atspausdintus tekstus, prekių etiketes, receptus bei peržiūrėti mažus vaizdus, pildyti ir pasirašyti dokumentus, ir kt.

Elektroninis didintuvas.
Vaizdo didintuvas leidžia peržiūrėti padidintą teksto ar paveikslėlių iš knygų, kurios telpa po planšete, vaizdą. Pats vaizdas rodomas ekrane.
https://www.tpnc.lt/lt/kortele/elektroninis-didintuvas-1/417

Alternatyvi komunikacija

Rašymas į delną

Bendraujantys su kurčneregiais tam tikra tvarka rašo didžiąsias raides į klausiančiojo delną. Kiekviena raidė rašoma delne toje pačioje vietoje. Šis komunikacijos būdas dažnai naudojamas kurčneregiams bendraujant viešumoje.

Šaltinis:
https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/

Policijos pareigūnas kurčneregiui rašo didžiosiomis raidėms į delną

Rekomendacijos

- Pasirūpink, kad kalba kurčneregio rankoms būtų pasiekiama.

„Daugeliui žmonių, kurie yra kurčneregiai, rankos – tai vienintelis jutimo organas, galintis patikimai priimti ir perduoti kalbą. Girdintis mažas vaikas, kol pats ištars pirmuosius savo žodžius, pirmiausia išgirs tūkstančius žodžių, kuriuos kalba aplinkiniai. Taip ir kurčneregys, pirmiausia turi „paliesti“ tūkstančius „žodžių“, kol sugebės pats suprasti kalbą ir ims tarti savo pirmuosius „žodžius“. Todėl reikia jį supažindinti su tais žodžiais, kurių reikšmę jis bus pajėgus suvokti, sužinodamas apie tam tikrą daiktą. Bus prasminga įvardinti vaikui tuos objektus, kuriuos jis liečia rankomis veiklų metu, su kuriais turėdamas sąlytį patiria įvairius jausmus.

Tokiu būdu gestų kalba yra paprastas ir efektyvus kelias paversti kalbą taktiliškai pasiekiamą. Aliaskoje gyvenantys vaikai kurčneregiai gestų kalbos išmoksta natūraliu būdu, nes šios kultūros žmonės jau nuo senų laikų moka ir naudojasi gestų kalba bendraudami per atstumą, kai išvyksta medžioti. Šeima pradeda naudotis gestais nuosekliai ir netrukus juos realizuoja, jeigu vaikas gimsta kurčias. Vaikai, kurie gimsta kurčneregiais toje kultūroje, daugiausiai gestų dažniausiai išmoksta 4-5 metų amžiaus. Tai vienintelis pagrindas (toks amžius) paversti gestų kalbą suprantama ir pasiekiama. Kurčneregio gyvenimo erdvė yra labai siaura, todėl reikia siūlyti ir užtikrinti, kad sąlytis su aplinka vyktų lengviau. Mokytojai, tėvai ir kurčneregiais besirūpinantys žmonės turi gerai apgalvoti, kaip sukurti kurčneregiui vaikui tokią kultūrą (aplinką) klasėje ar namuose, kurioje būdamas vaikas galėtų savo rankomis girdėti kalbą (ar matyti ją akimis, jeigu vaikas yra kurčias). Paversti kalbą suprantamą rankoms ar akims yra kas kita nei mokyti kalbos „ženklas po ženklo“ (pradedant nuo abėcėlės). Vaikas ar suaugęs mokosi kalbos iš pagrindų, nuolatos įprasmindamas ją kasdienybėje ir realizuodamas (vartodamas žodžius tikslingai), o ne pavieniais žodžiais. Kartais mokytis atskirų, pavienių žodžių, yra būtina, bet tik tokiais atvejais, kai tai iš esmės yra susiję su visa apimančia programa, siekiančia paversti kalbą žmogui prieinama ir suprantama.

Gestų kalba ir Tadoma metodas, nurodomieji lietimai, signalizuojantys objektai, daiktai – simboliai, Brailio raštas – visi šie keliai negirdinčiam ir nematančiam asmeniui gali palengvinti bendravimą. Kurčneregį galima pakviesti liesti Tave, kai Tu kalbi: vaiko nykščiu lengvai paliesti lūpas, o kitus pirštus ištiesti liečiant jais kaklą, ties gerkle, kur juntama garso vibracija (ši rankų pozicija vadinama Tadoma pozicija). Nurodomųjų lietimų ir/ar signalizuojančių objektų aktyvinimas gali reprezentuoti vieną iš pirmųjų simbolinių kelių, parodančių vaikui, kas gali atsitikti, ir būti vienu iš pirmųjų kelių, paverčiančių kalbą taktiliškai pasiekiamą.

- Žinok (suvok), kad tavo rankos yra jausmų nešėjos ir atlieka praktines funkcijas.

Kiekvieną kartą, kai mes liečiame vienas kitą, mes kažką pasakome savo prisilietimo kokybe. Kurčneregiai turbūt tokią komunikaciją gali priimti daug jautriau nei žmonės, kurie mato ir girdi, kurie pagrindinį savo dėmesį sutelkia į tai, ką mato ir girdi, o ne į prisilietimą. Mes turime aiškiai suvokti (žinoti), kuo (kokiais jausmais…) dalijamės tuo metu, kai liečiame (rankų greitis liečiant, jų lengvumas ar sunkumas, šiluma ar šaltis – visa tai ir dar daugiau – laimė, liūdesys, įtūžis, pyktis, nekantrumas, nusivylimas…). Jei mes suvoksime, ką mūsų rankos perduoda, tai padės mums palaikyti komunikaciją. Visgi mes ne visada tiksliai sugebėsime žinoti ir kontroliuoti, ką perduoda mūsų rankos. Tai suvokti

mums padės sąmoningos ir dėmesingos kurčneregio rankos, atspindinčios mūsų jausmus, tačiau tik tuomet, jei būsime jautrūs vaiko reakcijoms į mūsų prisilietimus.

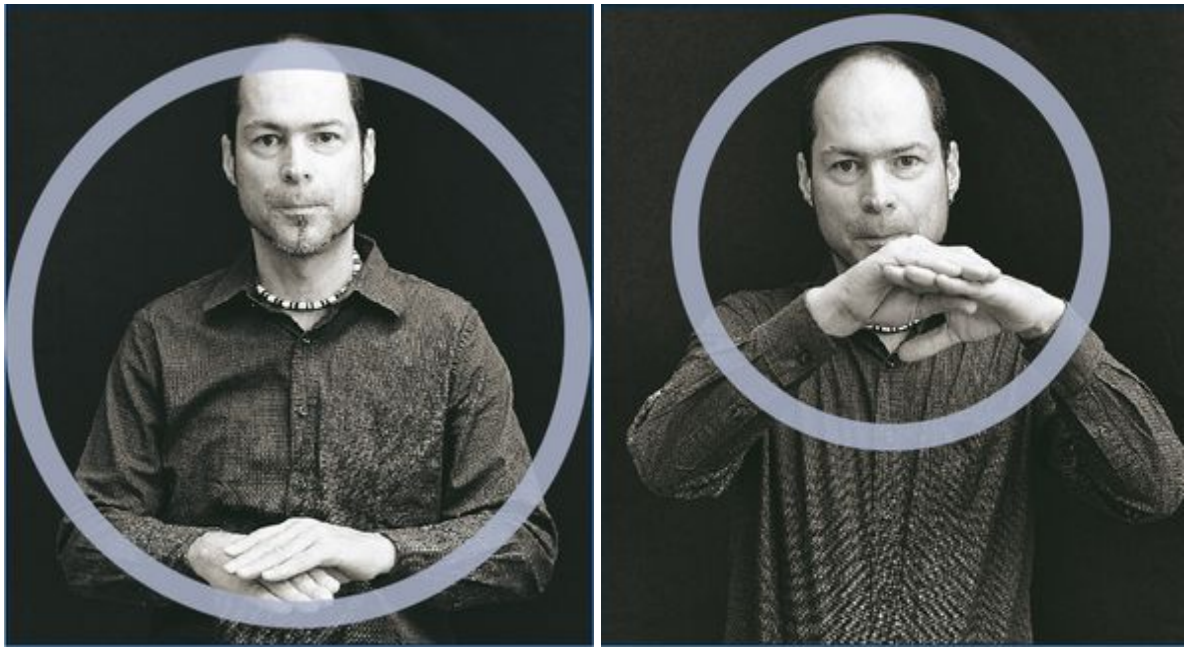
Tačiau rankos gali išreikšti ne tik jausmus, bet ir ketinimus, jos gali perduoti praktines funkcijas. Prisilietimas gali būti įsakymas, klausimas, sušukimas, kvietimas, paprastesnė ar sudėtingesnė pastaba. Jeigu bendraujančio su kurčneregiu prisilietimai yra ypač stiprūs, tai nesvarbu, ar sąveikų metu vyksta verbalinis ar neverbalinis bendravimas. Per daug įsakmūs klausimai (į kuriuos klausiantysis jau žino atsakymą) ar užduotys gali grėsti tuo, kad vaikas pasišalins iš pokalbio. Pastabos, klausimai ir kvietimai turėtų vaiką padrąsinti ir paskatinti dalyvauti jį bendroje veikloje, todėl labai svarbu mokėti perduoti savo ketinimą vaikui. Sąveikos metu galima daryti pauzę, kad pakomentuotume prisilietimą, kuris vaiką sudomino (prisilietimai neturėtų peržengti vaiko patirties ribų ir būti jam suprantami, ne per sudėtingi). Komentarai (paaiškinimai) turėtų būti paprasti: „rankos į rankas“ forma; vaiko gesto imitacija, tarsi sakytume jam: „Aš girdžiu, ką Tu sakai“. Tai būtų panašu į akių kontaktą ar linktelėjimą galva – kaip atsakas tam, kuris mato. Svarbu žinoti, kad komentuojant (skirtingai nei įsakant ar nurodant) vaikas neturėtų jausti reikalavimo, pretenzijų.

Norint išmokti komentuoti savo rankomis sąveikų su kurčneregiais metu, būtina sugebėti atsispirti bandymams visada vadovauti ir atlikinėti už kitą asmenį tai, ką jis gali pats. Tai dažnai pasitaiko praktikoje, nes kyla natūralus noras padėti asmeniui, kuriam pagalba atrodo būtina dėl jo jutiminės negalės. Reikia įsidėmėti, kad kurčneregys gali pats atrasti įvairius dalykus, daug ką pastebėti ir siūlyti, nors mes ir ne visada kreipsime jo rankas to link, ne visada joms vadovausime. Todėl vaiko rankoms reikia duoti laisvę ir laiko saviraiškai.

Viena suaugusi moteris (kurčneregė) yra aprašiusi savo patirtį apie prisilietimus po operacijos, kai atsigaudama po narkozės ima jausti savo kūną. Dar būdama be akinių ir be klausos aparato, ji pajuto rankos prisilietimą – glostymą, kuris tarsi sakė jai, kad „viskas yra gerai“… Ta ranka jai reiškė visą pasaulį. Tuo momentu ji perdavė daug daugiau nei tai padaryti galėtų regėjimas ir klausa…

Taigi rankų prisilietimai mūsų kultūroje – didžiulė vertybė, kuri kaip išraiškos priemonė dažnai ir visai be reikalo yra ignoruojama. Kurčneregiai gali būti mūsų mokytojais, kurie mus visus gali išmokyti, kaip sumaniai naudotis savo rankomis.“

Daugiau rekomendacijų galima rasti https://kurcneregiai.lt/ugdymas/rekomendacijos.

https://www-deafblind-ch.translate.goog/deafblind/communication-with-deafblindness/visual-forms-of-communication/visual-frame-signing?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=lt&_x_tr_hl=lt&_x_tr_pto=sc

Ištekliai:
Kurčneregių bendravimo metodai
https://www.youtube.com/watch?v=YhDtqtd1CZY
https://kuurosokeat.fi/galleria/videoita/
http://bundesarbeitsgemeinschaft-taubblinden.de/?page_id=209
Patarimai bendraujant su kurčneregiais (anglų kalba)
https://kurcneregiai.lt/pagrindinis-puslapis/kurcneregiu-komunikacija
Ar į gestų kalbą verčiama kurčneregiams
https://www.deafblind-enablement.co.uk/Deafblind%20PerspectivesServices%20and%20communication%20systems.php
https://www.lgki.lt/klausimai/kaip-susikalbeti-gestais-visiskoje-tamsoje/

Kurčneregių organizacijos:
(šaltinis: https://wfdb.eu/links-of-interest/, http://www.edbu.eu/edbu-members/)

1. Amerikos kurčiųjų aklųjų asociacija AADB – https://www.aadb.org/index.html
2. Australijos kurčneregių asociacija DBA – https://www.deafblind.org.au/
3. Bulgarijos nacionalinė kurčiųjų ir aklųjų asociacija НАСГБ – http://www.nasgb.org/
4. Čekijos kurčneregių draugija LORM – https://www.lorm.cz/
5. Danijos kurčneregių asociacija FDDB – https://www.fddb.dk/
6. Europos kurčneregių sąjunga (Kroatija) – http://www.edbu.eu/
7. Europos kurčneregių tinklas EDBN (Ispanija) – https://edbn.org/
8. Flandrijos kurčneregių interesų grupė ar Annos Timmerman kurčneregių organizacija (Belgija) – https://www.doofblind.be/
9. Helen Keller fondas (Olandija) – https://helenkeller.nl/
10. Islandijos kurčneregių asociacija Fjóla – http://www.deafblind.is/ / https://www.facebook.com/Fj%C3%B3la-Deafblind-Iceland-790302724353408/
11. Ispanijos kurčneregių asociacija ASOCIDE – http://www.asocide.org/
12. Ispanijos kurčneregių asociacijų federacija FASOCIDE – http://www.fasocide.org/es/
13. Italijos kurčneregių ir psichosensorinių sutrikimų turinčių žmonių bei jų šeimų fondas – https://www.legadelfilodoro.it/it/
14. Kanados kurčneregių asociacija (nacionalinė) – https://www.cdbanational.com/
15. Kroatijos kurčneregių asociacija DODIR – https://dodir.hr/
16. Tarptautinė kurčneregių labdaros organizacija Sense(D. Britanija) – https://www.sense.org.uk/
17. Nacionalinė kurčneregių šeimų asociacija NFADB – https://www.nfadb.org/
18. Nacionalinis kurčneregystės centras DEAFBLIND (D. Britanija) – https://deafblind.org.uk/
19. Naujosios Zelandijos kurčneregių asociacija – https://deafblindassociation.nz/
20. Norvegijos kurčneregių asociacija FNDB – http://fndb.no/
21. Pasaulio kurčneregių federacija WFDB (Norvegija) – https://wfdb.eu/
22. Pietų Afrikos kurčneregių organizacija DBSA – http://deafblindsa.co.za/
23. Prancūzijos nacionalinė kurčiųjų aklųjų asociacija ANPSA – https://www.anpsa.fr/
24. Slovėnijos kurčneregių asociacija DLAN – http://www.gluhoslepi.si/sl/
25. Suomijos kurčneregių asociacija – https://kuurosokeat.fi/
26. Škotijos kurčneregių labdaros organizacija DBS – https://dbscotland.org.uk/
27. Švedijos kurčneregių asociacija FSDB – http://www.fsdb.org/
28. Šveicarijos kurčiųjų aklųjų asociacija SNABLIND – https://www.deafblind.ch/deafblind
29. Tarptautinė kurčneregių organizacija (Kanada) DbI – https://www.deafblindinternational.org/
30. Vengrijos nacionalinė kurčneregių asociacija SVOE – http://siketvak.hu/
31. Vokietijos federalinė kurčiųjų aklųjų asociacija BAT – http://bundesarbeitsgemeinschaft-taubblinden.de/

Pokalbiai su Kaja:

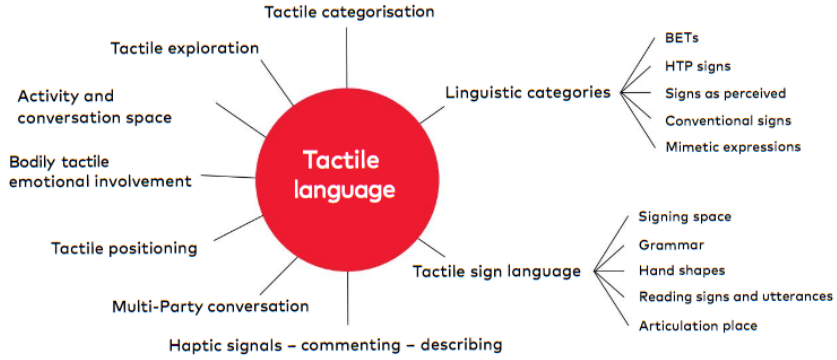
„Pagaliau supratau, kad bendravimas nebūtinai yra pokalbis duota tema. Tai ypatingas informacijos gavimo ir davimo būdas. Daug svarbiau yra sugebėjimas „įeiti į pokalbio zoną“. Kai kurčneregys vaikas ir jo partneris (mokytojas, tėtis, mama) jautriai ir atsakingai įsiklauso vienas į kitą, kai jie jautriai ir atsakingai formuoja savo pokalbį ir išreiškia savo poreikius, atsitinka kažkas labai ypatinga. Tada kurčneregys ir jo partneris tampa „to, kas pasakyta“, ar paprasčiau tariant, pokalbio bendraautoriais. Jie tampa „bendrakalbiais“ ir „bendraklausytojais“. Jie tampa „mes“.

Kūrybiškumo „viršūne“ galima pavadinti tai, kas vyksta tarp kurčneregio vaiko ir jo partnerio. Tai atsitinka tik tada, kai jie yra labai artimai susiję ir pasidalinę savo patirtim bei vienas kitu pasitiki. Atsiranda vienintelio atsako į kartu patiriamus pojūčius poreikis, nuoširdžiai dalinantis buvimu kartu. Tokio buvimo kartu neplanuoja nei vienas iš dalyvių. Pokalbis tarp kurčneregio vaiko ir partnerio, kai jie ypač artimai vienas su kitu susiję, yra tikra to žodžio prasme pedagoginio meno „viršūnė“. Reaguojama į buvimą kartu, džiaugiamasi tuo potyriu. Svarbiausiu tampa tarpusavio veidas į veidą sąveikos principu vykstantis pokalbis „čia ir dabar“. Tokiame pokalbyje atgaminamos ne tik senos patirtys, bet ir kuriamos naujos.

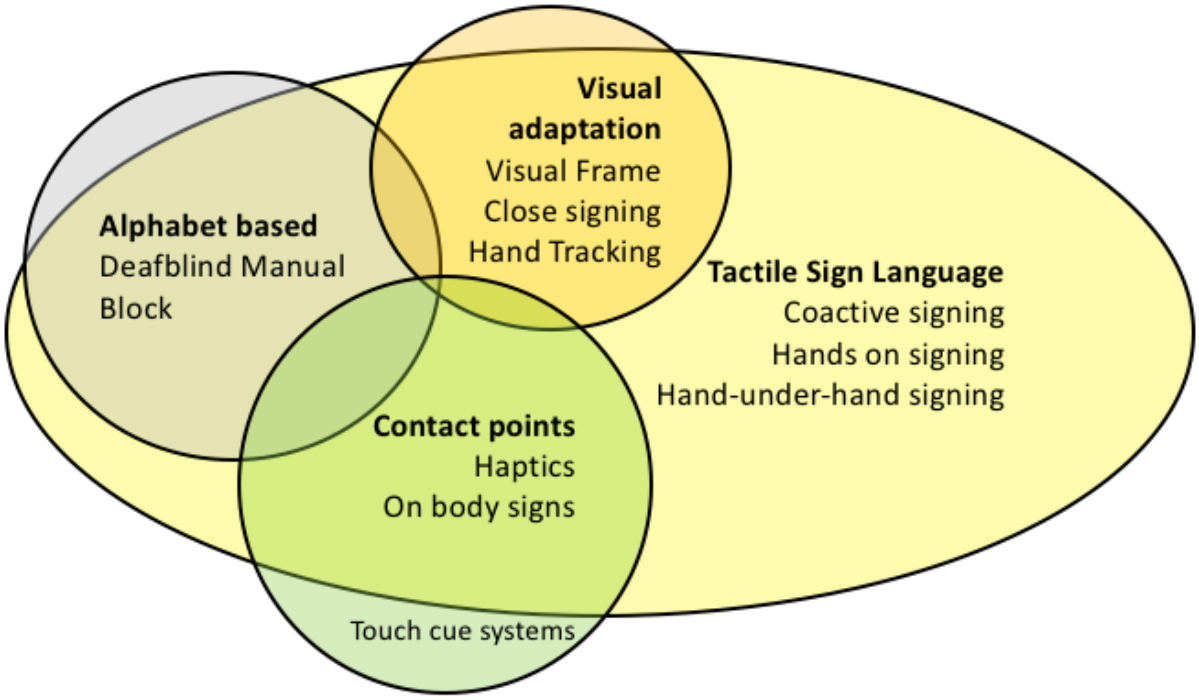
Mano požiūrio pradinis taškas yra suvokimas, kad žmogiškasis ryšys yra kilęs iš pasidalinimo, pasikalbėjimo reikmės. Pokalbiu čia vadinu bet kokios kilmės bendravimo poreikio išraišką, kai du žmonės nori vienas kitam pranešti, pasidalinti, nebesvarbu kokiu būdu ar sistema. Tai vadinama sąveika. Tai ne tik žodiniai pokalbiai. Tai kūno kalba, gestai, ženklai.“

https://kurcneregiai.lt/ugdymas/pedagogams/komunikacija-su-kurcneregiu

The circle model on tactile language

https://issuu.com/nordicwelfare/docs/if_you_can_see_it__you_can_support_?e=30952623/70705125

https://www.rnib.org.uk/insight-online/tactile-sign-language

Taktilinio ugdymo strategijos

Taktiliniai veikimo būdai

Ranka virš rankos. Valdymas ranka ant rankos būdu yra paplitęs būdas, kai suaugęs uždeda savo ranką ant vaiko ir tokiu būdu padeda vaikui tyrinėti daiktą, veikti su daiktu, formuoti gestą ar ženklą. (Dote-Kwan & Chen, 1999; MacFarland, 1995; Miles, 1998). Ši „ranka ant rankos“ strategija turėtų būti naudojama tik išimtiniais atvejais jautriai sekant vaiko reakcijas. Kai kurie vaikai nemėgsta, kai manipuliuojama jų rankomis, kiti tiesiog bijo. Ilgai naudojant tokią strategiją dalis vaikų tampa pasyviais, išmoksta laukti, kol bus manipuliuojama jų rankomis. Vis dėlto, ši strategija yra tinkamiausia vaikams sergantiems CP. Jiems reikia pagalbos tyrinėjant ir manipuliuojant su daiktais.
Ranka po ranka. Naudojant šį būdą suaugęs žmogus stengiasi laikyti savo ranką po vaiko ranka, tokiu būdu tyrinėdamas daiktus.(McInnes & Treffry). Suaugęs gali tiesiog laikyti savo ranką po vaiko ranka ir laukti vaiko iniciatyvos. Susipažįstant su nepažįstamais daiktais vaiko ranka uždedama ant daiktą tyrinėjančio suaugusiojo rankos. Mokytojas lėtai tyrinėja daiktą, stengdamasis išlaikyti vaiko ranką virš savosios. Kitu būdu mokytojas stengiasi lėtai išstumti savo ranką, kol vaikas pirštų galiukais paliečia daiktą pats. Ši strategija laikoma pati efektyviausia regos likučio neturinčių vaikų ugdyme.
Adaptuoti ženklai ir gestai. Adaptuoti ženklai ir gestai yra taktilinės regimųjų gestų adaptacijos (Chen, 1995). Adaptuojamas gesto rodymo būdas (rankos forma, rankų padėtis kūno atžvilgiu, rankų judesiai ir kūno vieta). Gali būti individualūs pritaikymai kiekvienam kurčneregiui. Tai aktyviai besivystanti gestų vartojimo sritis. Kai kurie terminai gali būti netikslūs ir reikalingi bendro aptarimo. Kai kurie metodai:

- ***Taktilinė gestų kalba***. „Klausytojas“ deda savo rankas ant kalbančiojo rankų. Patyrę taktiliniai kalbėtojai gali viena ranka klausytis, o kita ranka kalbėti klausančiojo rankai. “Klausančių ir „kalbančių“ rankų padėčių suformavimas yra svarbiausia kurčneregių vaikų komunikacijos ugdymo užduotis.
- ***Bendri gestai.*** Adaptuotų gestų rūšis, kai suaugęs ranka ant rankos būdu formuoja vaiko gestus rankomis. Naudojam vaikams, turintiems fizinę negalę ir CP.
- ***Kūno ženklai***. Kalbėtojas gestus formuoja ant vaiko kūno vietų, bet ne rankų. Pvz. ženklas „valgyti“ gali būti formuojamas liečiant vaiko lūpas. Kūno ženklai grindžiami gestais, kurie yra simboliai ar žodžiai. Vaikas gali suvokti tai tik kaip taktilinę užuominą, bet ne žodį.

- ***Pagrindinių žodžių gestai***. Naudojami tik atrinkti gestai perduodantys pagrindinę mintį. Pvz. pagrindinis gestas „žaisti“ naudojamas vietoj „Ar tu nori žaisti?“ Šie metodai naudojami kurčneregiams vaikams, turintiems kitų sudėtingų vystymosi sutrikimų.

Taktilinė reprezentacija. Taktilinės reprezentacijos daiktai yra „prasmės pernešėjai“ vaikui. Pvz. naudojant žaislinę mašinėlę kaip būdą pasakyti „važiuosime mašina“ gali būti visiškai nelogiškas vaiko taktilinės patirties prasme. Gabalėlis saugos diržo gali būti geriau susijęs su taktiline vaiko patirtimi. Neregių ir žymią silpnaregystę turinčių vaikų mokytojams verta įprasminti taktilinę, bet ne vizualinę vaiko patirtį. (Downing & Eichinger, 1990; Rowland & Schweigert, 1998)

Taktilinė nuoroda. Taktilinės nuorodos ar užuominos yra svarbi mažų vaikų ankstyvosios komunikacijos ugdymo dalis. Numatyta lietimo prasmė susiformuoja nuo specifinės situacijos ir konteksto. Ji turi būti pastovi ir nuosekli. Vaikas nesuvoks taktilinės nuorodos, jei skirtingi žmonės naudos ta patį taktilinį prisilietimą skirtingais tikslais. Pvz. vaiko tapšnojimas per petį gali reikšti:

- Teigiamas pastiprinimas („puikiai padirbėjai“)
- Prašymą ar nurodymą („sėskis“)
- informaciją („tavo eilė“)
- nuraminimą („neverk“)

Daiktų ar asmenų nuorodos. Daiktai ar jų dalys naudojami veikloms ar asmenų nuorodoms įprasminti. Naudojami informuoti, prašyti, ar atsakyti.

Norint išmokti komentuoti savo rankomis sąveikų su kurčneregiais metu, būtina sugebėti atsispirti bandymams visada vadovauti ir atlikinėti už kitą asmenį tai, ką jis gali pats. Tai dažnai pasitaiko praktikoje, nes kyla natūralus noras padėti asmeniui, kuriam pagalba atrodo būtina dėl jo jutiminės negalės. Reikia įsidėmėti, kad kurčneregys gali pats atrasti įvairius dalykus, daug ką pastebėti ir siūlyti, nors mes ir ne visada kreipsime jo rankas to link, ne visada joms vadovausime. Todėl vaiko rankoms reikia duoti laisvę ir laiko saviraiškai.

Viena suaugusi moteris (kurčneregė) yra aprašiusi savo patirtį apie prisilietimus po operacijos, kai atsigaudama po narkozės ima jausti savo kūną. Dar būdama be akinių ir be klausos aparato, ji pajuto rankos prisilietimą – glostymą, kuris tarsi sakė jai, kad „viskas yra gerai“… Ta ranka jai reiškė visą pasaulį. Tuo momentu ji perdavė daug daugiau nei tai padaryti galėtų regėjimas ir klausa…

Taigi rankų prisilietimai mūsų kultūroje – didžiulė vertybė, kuri kaip išraiškos priemonė dažnai ir visai be reikalo yra ignoruojama. Kurčneregiai gali būti mūsų mokytojais, kurie mus visus gali išmokyti, kaip sumaniai naudotis savo rankomis.

Dalia Taurienė, 2011

Šaltinis: https://kurcneregiai.lt/ugdymas/taktilinio-ugdymo-strategijos

Veiklos tema: Svarbių kurčiųjų kultūros įvykių, asmenybių, idėjų įprasminimas meno kūriniuose

Tikslas – susipažinti su svarbiais kurčiųjų kultūros įvykiais, asmenybėmis.

Uždaviniai: atsakingai ir kruopščiai rinkti informaciją apie labiausiai kurčiųjų bendruomenei ir visuomenei nusipelniusius kurčiuosius, įvykius, ją sisteminti, kurti apie juos pristatymus.

LGK mokymo(si) turinys
31.1. Kalbos vartojimas.
31.1.1. Pranešimo lietuvių gestų kalba kūrimas, perteikimas ir komunikacinė sąveika bei pranešimo analizė ir interpretavimas.
31.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.
31.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla.

31.3.2. Kurčiųjų menas.

Tarpdalykinės temos:

- asmens galios (idėjos, asmenybės);
- kultūrinis identitetas ir bendruomeniškumas (kultūros paveldas; gimtoji kalba; kultūros raida).

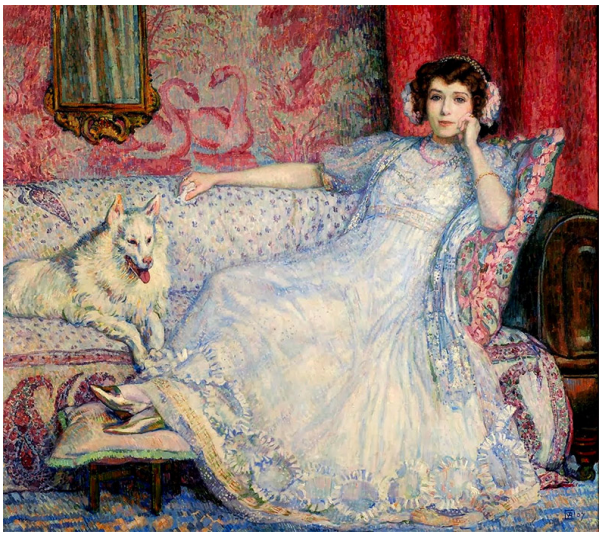
Veiklos:

I. Informacijos rinkimas, sisteminimas. Darbas su skaidrėmis.
II. Darbo pristatymas. Kalbėjimo vertinimo kriterijai:
1. Temos pristatymas, atskleidimas, atsakymai į klausimus;
2. Kalbos (pasakyto teksto) struktūra, ryšys su pateiktimis;
3. Kontaktas su adresatu;
4. Kalbėjimo taisyklingumas.

III. Darbų apibendrinimas. Refleksija: kas buvo sunku, lengva, ką kitą kartą padarytų kitaip.

Ištekliai:

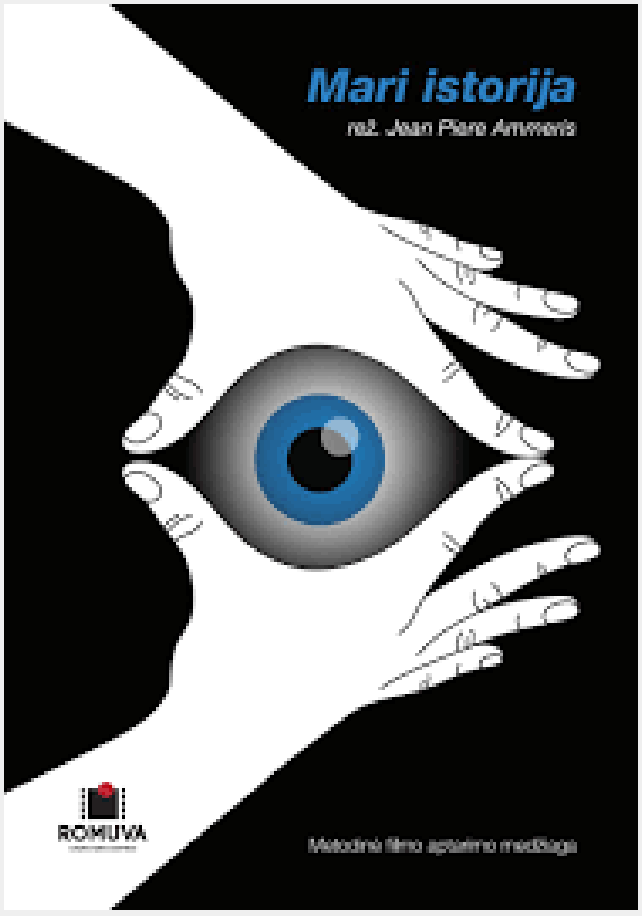
Helen Keler įvaizdis vaizduojamajame mene	
Vytautas GUDONIS. „Helen Keler įvaizdis kultūros pavelde“ R. Šeterlis. Helenos Keler portretas	Lado Gudžabidzės sukurtas Eni Sulivan ir Helenos Keler bronzinis biustas
 https://www.skrastas.lt/atolankos/helen-keler-ivaizdis-kulturos-pavelde	 https://www.skrastas.lt/atolankos/helen-keler-ivaizdis-kulturos-pavelde
T. van Ryselbergas. Helenos Keler portretas (moteris baltais rūbais)	Anne Sullivan - Helen Keller memorialas - bronzinė skulptūra

https://www.skrastas.lt/sites/default/files/inline-images/helena-keler-van-ryselbergas.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Helen_Keller#/media/File:Anne_Sullivan_-_Helen_Keller_memorial_-_Tewksbury,_Massachusetts_-_DSC00072.JPG

https://mokausiiskino.lt/wp-content/uploads/2019/09/mari-istorija-metodine-pilna-versija.pdf
https://www.menobangos.lt/ji-seka-net-medziai/

Veiklos temos:

- **Kurčiųjų kultūra, asmenybės gatvės meno kūriniuose**
- **Kurčiųjų kūrėjų darbai miesto erdvėse**
- **Gatvės meno kūrinio, susijusio su kurčiųjų kultūra, istorija, projektas**

Galima tarpdalykinė integracija:	informatika, geografinės informacinės sistemos (gatvės meno kūrinių žemėlapio kūrimas), menų istorija.

Menų istorija
24. Mokymo(si) turinys. IV gimnazijos klasė.
24.3.4. Dabartinis menas. [...] Tyrinėjami ir komentuojami trimatės grafikos, gatvės meno, grafiti, vaizdo žaidimų meno pavyzdžiai.
https://www.emokykla.lt/bendrasis/bendrosios-programos/atnaujintos-bendrosios-programos

Prie buvusio kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų bendrabučio kieme „Tylos žodžiai" – užrašas „Labas" gestų kalba

https://trip.lt/place/piesinys-tylos-zodziai/?fbclid=IwAR2Zub_nXv0o4PSB-PFb7PuLLLGwJGnD9aymSf-EPcF_AHkEJE6S6SN-AA8

„Brolis ir sesuo linksminasi sūpynėse" Louis Gan (kurčias menininkas) Džordžtaunas, Malaizija

https://www.onlypenang.com/penang-attractions/penang-street-art-children-on-the-swing-louis-gan/

2017 m. Australijos menininkas Guido van Helten nutapė Annos Seymour freską ant pastato Melburno politechnikos universiteto miestelyje Prahrane.

https://www.theage.com.au/national/victoria/deaf-dancer-graces-new-sevenstorey-mural-in-windsor-20170126-gtzhft.html

https://www.annaseymour.com/portfolio/guido-van-helten/
https://www.youtube.com/watch?v=hSOhTZKsDo4
https://www.guidovanhelten.com/

Anna Seymour – kurčioji šokėja

https://www.annaseymour.com/about/

3. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos įgyvendinti BP.

Šioje dalyje pateikiamos trumpos anotacijos ir nuorodos į skaitmenines mokymo priemones, skirtas LGK BP įgyvendinti. Skaitmeninės mokymosi priemonės yra multimodalios (informacija pateikiama įvairiomis verbalinėmis ir vizualinėmis formomis) ir adaptyvios (mokymosi turinys automatiškai pritaikomas prie besimokančiojo mokymosi galimybių ir pasiekimų).

Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Nuoroda
1.	Lietuvos himnas	Lietuvos himnas lietuvių gestų kalba. 	https://www.youtube.com/watch?v=0VhQO4oJ714
2.	Skaitmeninių mokymo priemonių sąrašai	Rekomenduojamų skaitmeninių mokymosi priemonių, tinkančių ir nuotoliniam mokymui organizuoti sąrašas. Skaitmeninės mokymo priemonės suskirstytos pagal ugdymo sritis, dalykus, klases ir mokymo priemonių tipą.	https://www.emokykla.lt/nuotolinis/skaitmenines-mokymo-priemones https://www.emokykla.lt/nuotolinis/skaitmenines-mokymo-priemones?dalykas=Lietuvi%C5%B3%20gest%C5%B3%20kalba
3.	Lietuvių gestų kalbos gramatikos vadovėlis	Šioje priemonėje aptariami pagrindiniai lietuvių gestų kalbos vartojimo, struktūros ir gramatinės raiškos dalykai, lyginant lietuvių gestų kalbą su lietuvių kalba.	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/
4.	Mantrimas Danielius. Lietuvių gestotyros pagrindai. Vilnius: Andrena, 2004.	Vadovėlis skirtas aukštųjų mokyklų gestų kalbos specialybės studentams, tačiau jis bus įdomus visiems, norintiems daugiau sužinoti apie lietuvių gestų kalbos struktūrą.	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf
Dokumentiniai filmai			
5.	Dokumentinis filmas Gestų kalba Lietuvoje. 2015. 	Šviečiamasis leidinys – faktais paremtas dokumentinis filmas „Gestų kalba Lietuvoje“. Leidiniu siekiama skleisti ir populiarinti lietuvių gestų kalbą ir kurčiųjų kultūrą, supažindinti visuomenę su lietuvių gestų kalbos vartojimo kultūra ir pokyčiais. Filmo tikslas – parodyti, koks buvo lietuvių gestų kalbos kelias nuo draudimo ją vartoti iki pripažinimo 1995 metais.	https://youtu.be/w9AuLS9WABw

6.	Dokumentinis filmas Lietuvių gestų kalbos raida – praeitis ir ateitis. 2017. 	Šviečiamasis leidinys – faktais paremtas informacinis filmas, kuriuo siekiama skleisti ir populiarinti lietuvių gestų kalbą ir kurčiųjų kultūrą. Jame išdėstyta lietuvių gestų kalbos raida, palyginami istoriniai faktai (praeitis) su dabartine situacija Europos ir Pasaulio kontekste, remiantis prisiminimais ir archyviniais dokumentais, pateikti filmuoti žmonių prisiminimai, pateikiami seni gestų kalbos įrašai iš asmeninių archyvų ir pan. Šviečiamasis leidinys apima šias temas: gestų kalba – visavertė kalba: stereotipai, patirtys, rekomendacijos; gestų kalbos politika: statusas, įteisinimas, informacijos prieinamumas; sociolingvistinė lietuvių gestų kalbos apžvalga: skirtingi variantai ir požiūriai; lietuvių gestų kalba: istorija, norminimas, žodynai; gestų kalba kurčiųjų ugdyme; gestų kalbos menas; gestų kalbos mokymas, populiarinimas ir renginiai; lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugos: vertimo paslaugų teikimo pobūdis iki vertėjų centrų įsteigimo, lietuvių gestų kalbos vertėjų rengimas, kvalifikacijos kėlimas, vertėjų centrų teikiamos paslaugos. Filmas pritaikytas tiek kurčiųjų, tiek girdinčiųjų bendruomenėms, nes jis įgarsintas lietuvių kalba, lietuvių gestų kalba bei titruotas.	https://youtu.be/rfSVSXaAjQ0
Žodynai			
7.	LGKŽ LIETUVIŲ GESTŲ KALBOS ŽODYNAS Lietuvių gestų kalbos žodynas	LGK žodyne pateikiama daugiau nei 9700 gestų aprašų. Lietuvių gestų kalba yra gyva kalba, todėl ir šio žodyno rengimas – nuolatinis, nepertraukiamas procesas, jame vis atsiranda naujų gestų aprašų, pavyzdžių, korekcijų. LGK žodyno ypatybės: ● pateikiami gestai iš gyvos lietuvių gestų kalbos, o ne	http://lgkz.ndt.lt/

		lietuvių kalbos žodžių atitikmenys; ● stengiamasi pateikti visus labiau paplitusius variantus (vartojamus skirtinguose regionuose, tarp skirtingų amžiaus grupių); ● gestų reikšmės išsamiai aprašomos ir iliustruojamos vartojimo pavyzdžiais; ● nurodomi gestams būdingi lūpų judesiai, aprašytos plaštakos formos, lokalizacija; ● gestų galima rasti pagal įvairius kriterijus: pagal žodį, gesto formą, temą.	
8.	 Spreadthesign	Spreadthesign.com – didžiausias internetinis gestų k. žodynas pasaulyje Kaip veikia gestų kalbos žodynas Spread the sign? Spreadthesign – daugiakalbis gestų kalbų žodynas. Žodyne gestai pateikiami teminėmis grupėmis, pateikiami ir žodžio paaiškinimai, sakiniai, iliustracijos, vaizdo pavyzdžiai, verčiami vietovardžių pavadinimai lietuvių gestų kalba Google žemėlapyje, 360 laipsnių aplinka su vaizdais. Yra galimybė palyginti skirtingų šalių gestų kalbas.	http://www.spreadthesign.com/lt

Gestų kalbų žodynai		
Valstybė	Gestų kalba (kalbos), santrumpa	Žodynas (nuoroda)
Armėnija	Armenian Sign Language	http://www.deaf.am/hy/dictionary https://hy.wiktionary.org
Australija	Auslan (Australian Sign Language)	https://www.auslan.org.au/
Belgija	Flemish Sign Language (Dutch: Vlaamse Gebarentaal, VGT)	https://woordenboek.vlaamsegebarentaal.be/
Brazilija	Brazilian Sign Language is the sign language used by deaf communities of urban Brazil. It is also known as Libras (Portuguese pronunciation: [ˈlibɾas], from Língua Brasileira de Sinais [ˈlĩgwa bɾaziˈlejɾa dʒi siˈnajs]) and variously abbreviated as LSB, LGB or LSCB (Brazilian Cities Sign Language)	https://www.ines.gov.br/dicionario-de-libras/
Danija	Danish Sign Language (Danish: Dansk tegnsprog, DTS)	https://www.tegnsprog.dk/
Estija	Estonian Sign Language (Estonian: Eesti viipekeel, EVK)	http://www.eki.ee/dict/viipekeel/
Indija	Indian Sign Language	https://indiansignlanguage.org/
Izraelis	Israeli Sign Language, also known as Shassi or ISL	aisrael.org
Japonija	Japanese Sign Language (日本手話, Nihon Shuwa), also known by the acronym JSL	https://www.tgs.co.jp/signlist/signlist.htm https://signs.io/en

Jungtinė Karalystė, Didžioji Britanija	British Sign Language (BSL)	BSL RESOURCES For learning British Sign Language https://www.britishsignlanguage.com/ https://www.signbsl.com/
Jungtinės Valstijos	American Sign Language (ASL)	https://www.signasl.org/
Kazachija, Kazachstanas		https://the-steppe.com/lyudi/kto-sozdaet-video-na-zhestovom-yazyke-v-kazahstane
Kenija	Kenyan Sign Language (English: KSL, Swahili: LAK)	http://www.wikisigns.org/kenya/
Latvija	LSL Latvian Sign Language (Latvian: latviešu zīmju valoda) - Latvių gestų kalba	https://zimjuvaloda.lv/videovardnica/
Lenkija	Polish Sign Language („Polski Język Migowy“, PJM) - Lenkų gestų kalba	KORPUSOWY SŁOWNIK POLSKIEGO JĘZYKA MIGOWEGO https://www.slownikpjm.uw.edu.pl/
Lietuva	Lithuanian Sign Language (LGK, Lithuanian: Lietuvių gestų kalba)	L G K Ž http://lgkz.ndt.lt/
Madagaskaras	Malagasy Sign Language	http://www.wikisigns.org/list/madagascar/malagasy
Meksika	Mexican Sign Language („lengua de señas mexicana“ or LSM)	http://www.wikisigns.org/list/es/lsm
	Russian Sign Language	https://www.infonet.md/wp-cont

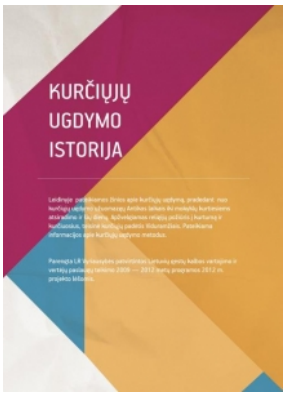
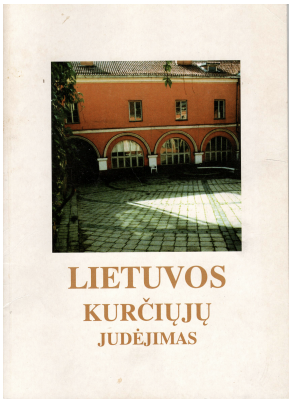
Moldavija, Moldova		ent/uploads/2017/03/Dictionar-LMG-din-RM.pdf
Naujoji Zelandija	New Zealand Sign Language or NZSL (Māori: te reo Turi)	New Zealand Sign Language *dictionary* https://www.nzsl.nz/
Nyderlandai, Olandija	Dutch Sign Language (Dutch: Nederlandse Gebarentaal or NGT; Sign Language of the Netherlands or SLN)	Nederlands Gebarencentrum https://www.gebarencentrum.nl/ MobileSigns https://www.mobilesigns.nl/
Norvegija	Norwegian Sign Language, or NSL (Norwegian Bokmål: norsk tegnspråk or Nynorsk: norsk teiknspråk, NTS)	https://www.minetegn.no/Minetegn-HTML5/
Pietų Afrika	South African Sign Language (SASL, Afrikaans: Suid-Afrikaanse Gebaretaal)	realsasl.com Real South African Sign Language https://www.realsasl.com/
Pietų Korėja	Korean Sign Language or KSL (Korean: 한국 수화 언어; Hanja: 韓國手話言語; RR: Hanguk Suhwa Eoneo or 한국 수어; 韓國手語; Hanguk Sueo)	https://sldict.korean.go.kr/front/main/main.do
Prancūzija	French Sign Language (French: langue des signes française, LSF)	LSF Plus Un dictionnaire ? Mais bien plus ! http://www.lsfplus.fr/
Rusija	Russian Sign Language	https://voginfo.ru/zhestovyj-jazyk/obuchajushhie-videomaterialy/
Sakartvelas, Gruzija	Georgian Sign Language	http://jestikoni.ge/
Slovakija	Slovak Sign Language (Slovenského posunkového jazyka)	https://posunky.sk/

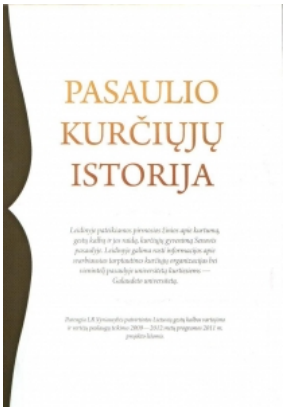
Suomija	Finnish Sign Language (Finnish: suomalainen viittomakieli)	Suvi SUOMEN VIITTOMAKIELTEN VERKKOSANAKIRJA https://suvi.viittomat.net/index.php
Švedija	Swedish Sign Language (SSL; Svenskt teckenspråk)	TECKENSPRÅKSLEXIKON https://teckenspraklexikon.su.se/
Šveicarija	Swiss-German Sign Language (German: Deutschschweizer Gebärdensprache, abbreviated DSGS)	SGB-FSS Schweizerischer Gehörlosenbund https://signsuisse.sgb-fss.ch/
Urugvajus	Uruguayan Sign Language, or Lengua de señas uruguaya (LSU)	http://www.wikisigns.org/list/uruguay
Vengrija	Hungarian Sign Language	hal at lan https://www.hallatlan.hu/en/c/sign/
Vokietija	German Sign Language or Deutsche Gebärdensprache (DGS)	https://www.sign-lang.uni-hamburg.de/dgs-korpus/index.php/welcome.html

4. Literatūros ir šaltinių sąrašas.

Šioje dalyje pateikiamos trumpos anotacijos ir nuorodos į literatūros ir kitų šaltinių sąrašus, reikalingus įgyvendinant bendrąsias programas. Pateikti šaltiniai apima įvairią dalykinę ir metodinę su skirtingomis dalyko temomis susijusią medžiagą.

Eil. Nr.	Pavadinimas		Anotacija
1.		**Gestų kalbos metamorfozės Lietuvos kurčiųjų draugijos istorijoje.** Surdologijos centras. Vilnius : Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2018. Prieiga per internetą: Gestų kalbos metamorfozės Lietuvos kurčiųjų draugijos istorijoje	Šviečiamasis – interaktyvus faktais paremtas leidinys „Gestų kalbos metamorfozės Lietuvos kurčiųjų draugijos istorijoje“, kuriuo siekiama supažindinti visuomenę su lietuvių gestų kalbos raida Lietuvos kurčiųjų draugijos istorijoje, tuo pačiu populiarinti lietuvių gestų kalbą ir kurčiųjų kultūrą. Interaktyvaus leidinio tematika apima gestų kalbos ištakas Lietuvoje, gestų kalbos raidą įvairiose srityse (socialinėje, politinėje, švietimo ir kt.). Leidinys parengtas rašytiniu ir vaizdiniu formatu bei išverstas į lietuvių gestų kalbą. Leidinys turi QR kodus, kuriuos naudojant kiekvienas turi galimybę matyti leidinio vertimą į lietuvių gestų kalbą. Vaizdo medžiagą turi galimybę pagal poreikį įjungti / išjungti titrus.
2.		**Kurčiųjų kultūra.** Teksto ir vaizdo medžiagą rengė: D. Burkauskienė, T. Ivanauskas, M. Kumžaitė. Medžiagą rengiant taip pat dalyvavo V. Pivoras. Montavo A. Bareikis. VšĮ Surdologijos centras, 2012. Išleido UAB Dizi.	Leidinyje pristatoma kurčiųjų kultūra, remiantis pagrindiniais kultūrą apibūdinančiais kriterijais: vertybėmis, kalba, tradicijomis, normomis, tapatumu bei ypatumais (regimasis triukšmas, kurčiųjų aplodismentai ir pan.).

3.		**Kurčiųjų ugdymo istorija.** Teksto ir vaizdo medžiagą rengė: D. Burkauskienė, T. Ivanauskas, M. Kumžaitė. Medžiagą rengiant taip pat dalyvavo V. Pivoras. Montavo A. Bareikis. VšĮ Surdologijos centras, 2012. Išleido UAB Dizi.	Leidinyje pateikiamo žinios apie kurčiųjų ugdymą, pradedant nuo kurčiųjų ugdymo užuomazgų Antikos laikais iki mokyklų kurtiesiems atsiradimo ir šių dienų. Apžvelgiamas religijų požiūris į kurtumą ir kurčiuosius, teisinė kurčiųjų padėtis Viduramžiais. Pateikiama informacijos apie kurčiųjų ugdymo metodus.
4.		**Lietuvių gestų kalbos metodinė medžiaga surdopedagogams.** Filmuotą medžiagą rengė: R. Bagdonaitė, A. Barisevičius, V. Stankutė - Komarovskaja, O. Pečiulienė. Montavo A. Bareikis ir V. Pivoras. VšĮ Surdologijos centras, 2011. Išleido UAB Dizi.	Metodinė medžiaga skirta surdopedagogams, tik pradedantiems dirbti kurčiųjų ugdymo įstaigose arba silpnai mokantiems lietuvių gestų kalbą. Taip pat ji tinkama naudotis visiems kurčiųjų mokytojams ir auklėtojams. Priemonės tikslas – suteikti būtinus lietuvių gestų kalbos vartojimo pagrindus. Daugiausia dėmesio skiriama temoms, susijusioms su klasės aplinka ir ugdymo procesu.
5.		**Lietuvos kurčiųjų istorija.** Filmuotą medžiagą rengė: D. Burkauskienė, T. Ivanauskas, A. Mitkus, I. Pečiulytė, N. Pivorienė, L. Valytė, L. Voroneckaja. Montavo A. Bareikis ir V. Pivoras. VšĮ Surdologijos centras, 2010. Išleido UAB Dizi.	Leidinyje susistemintos žinios apie Lietuvos kurčiųjų ugdymo istoriją (1 dalis) ir apie Lietuvos kurčiųjų draugijos struktūros evoliuciją (2 dalis).
6.		**Lietuvos kurčiųjų judėjimas.** Vilnius: Jandrija, 1998.	Ištrauka iš Pratarmės „Šis nedidelis leidinėlis - apie tuos šviesius žmones, kurie kitados atkreipė visuomenės žvilgsnį į kurčiųjų problemas, savo pasiaukojimu darbu ir kilniu pavyzdžiu praskynė visiems gestų kalba bendraujantiems žmonėms kelius į mokslą, darbą, kultūrą, sportą, žodžiu, - į pilnavertišką gyvenimą. šioje knygelėje tarp eilučių gali justi nenumalšintą troškulį, išsipildžiusias ir neišsipildžiusias svajones apie padedantį atskleisti savo galimybes

			darbą kolektyve, apie namų židinį po savo stogu, apie svaiginančias sporto aukštumas ir ramią kultūrinės veiklos užuovėją.“
7.		**Neįgaliųjų teisių konvencija.** Vertė į lietuvių gestų kalbą: L. Lazauskaitė-Ignatavičienė, V. Pivoras, M. Danielius. Rengė VšĮ Surdologijos centras, 2008. Išleido UAB Dizi.	Neįgaliųjų teisių konvencija yra 2006 m. gruodžio 13 d. Jungtinių Tautų Organizacijos priimtas dokumentas. 2007 m. kovo 30 d. jį pasirašė ir mūsų šalies atstovė – LR socialinės apsaugos ir darbo ministrė. Pasaulio kurčiųjų bendruomenei tai ypač svarbus dokumentas, daugelį metų įtakosiantis negalią turinčių asmenų gyvenimo kokybę.
8.		**Pasaulio kurčiųjų istorija.** Filmuotą medžiagą rengė: D. Burkauskienė, T. Ivanauskas, L. Valytė, L. Voroneckaja. Medžiagą rengiant taip pat dalyvavo E. Ignatavičius, J. Sibik. Montavo A. Bareikis ir V. Pivoras. VšĮ Surdologijos centras, 2011. Išleido UAB Dizi.	Leidinyje pateikiamos pirmosios žinios apie kurtumą, gestų kalbą ir jos raidą, kurčiųjų gyvenimą Senovės pasaulyje. Leidinyje galima rasti informacijos apie svarbiausias tarptautines kurčiųjų organizacijas bei vienintelį pasaulyje universitetą kurtiesiems – Galaudeto universitetą.
9.		**Smulkieji kurčiųjų tautosakos žanrai.** Filmuotą medžiagą rengė: A. Bražinskas, A. Matulis. Konsultavo L. Lazauskaitė-Ignatavičienė. Montavo V. Pivoras. VšĮ Surdologijos centras, 2008.	Linksmos istorijos ir anekdotai lietuvių gestų kalba: *Aukso puodas, Burtininkas ir neįgalieji, Filantropas, Kavinėje, Kengūra ir turistai, Kirpykloje, Kurčia gorila, Kurčia kobra, Kurčias kareivis, Kurčias vairuotojas ir policininkas, Lažybos, Lektoriai, Liūtas, Medkirtys, Medžiotojas ir šernai, Motociklininkas, Padavėjas ir kurčiasis, Skenduolio maldos, Teroristai, Traukinyje.*

Lietuvos kurčiųjų draugijos mėnraštis „Akiratis“												
Metai	**Leidinio numeris**											
2022	**1** 	**2** 	**3** 	**4** 	**5** 	**6** 	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**

2021	1 	2 	3 	4 	5 	6 	7 	8 	9 	10 	11 	12
2020	1 	2 	3 	4 	5 	6 	7 	8 	9 	10 	–	–
2019	1 	2 	3 	4 	5 	6 	7 	8 	9 	10 	–	–
2018	1 	2 	–	4 	5 	–	–	–	–	–	–	–
2017	1 	2 	3 	4 	–	6	7	–	–	10	–	–
2016	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	–	–
2015	1	2	3	4	5	6	–	8	–	10	–	–
2014	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	–
2013	1	2	3	4	5	6	7	8–9		10	11	12
2012	1	2	3	4	5	6–7		8	9	10	11	12

2011	1 	2 	3 	4 	5 	6–7 	8 	9 	10 	11 	12
2010	1 	2 	3 	4 	5 	6–7 	8 	9 	10 	11 	12

Dalykinės ir metodinės medžiagos elektroniniai šaltiniai

III gimnazijos klasė			
LGK BP tema	**Pavadinimas**	**Nuoroda**	
30.2. Kalbos pažinimas.			
30.2.1. Lietuvių gestų kalbos elementai, jų ryšiai bei funkcijos.			
30.2.1.1. Fonologinė gesto struktūra.	*Gesto ir žodžio sudėtis*: Plaštakos forma Plaštakos padėtis Vieta Judesys Nerankiniai elementai	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/	
	Fonologinė gesto struktūra	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 34.	
30.2.1.2. Lietuvių gestų kalbos dalių samprata. Reikšmės aiškinimas. Sinonimai, antonimai ir homonimai.	Judesio pobūdis	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 125.	
	Reikšmė: Sinonimai Antonimai Homonimai	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/	
30.2.1.3. Pagrindiniai gestų darybos būdai.	*Daryba*: Gestų daryba su proformomis Daiktavardžiai, padaryti iš veiksmažodžių Gestai su pirštų abėcėlės ženklais Sudurtiniai gestai	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/	
	Plaštakos formos funkcijos	https://www.lgki.lt/wp-conten	

		t/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 77.	
30.2.1.4. Pagrindinių gramatinių funkcijų raiška lietuvių gestų kalboje ir lietuvių kalboje.	*Kaitymas*: Erdvės vartojimas Daugiskaitos raiška Judesio pobūdis Nerankiniai elementai ir judesio pobūdis	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/	
	Erdvė	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 107.	
30.2.1.5. Sintaksinė lietuvių gestų kalbos raiška. Gestų tvarkos sakinyje modeliai ir variantai.	*Sakinys*: Gestų tvarka sakinyje Nerankiniai elementai ir pauzės	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/	
	Gestų tvarka sakinyje	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 142.	
30.2.1.6. Vertimas iš lietuvių kalbos į lietuvių gestų kalbą ir atvirkščiai, tiksliai perteikiant reikšmę ir kitas teksto ypatybes.	–	–	
30.2.2. Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinys.			
30.2.2.1. Gestų kalba kaip kurčiųjų bendruomenės pagrindas. Lietuvių gestų kalbos variantai ir bendrinės lietuvių gestų kalbos kūrimasis. Lietuvių kalbos įtaka lietuvių gestų kalbai.	*Kalbos vartojimas*: Kas yra gestų kalba LGK variantai Bendrinė LGK? Kitų kalbų įtaka	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/	
	Ar yra sukurta bendrinė gestų kalba Lietuvoje?	https://www.lgki.lt/klausimai/ar-yra-sukurta-bendrine-gestu-kalba-lietuvoje/	
	Bendrinė lietuvių gestų kalba	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 18.	
	Gestų kalba ir kurtieji	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 23.	
30.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.			
30.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla. Kurčiųjų istorija.	Lietuvos kurčiųjų draugija	http://www.lkd.lt/	

	Europos kurčiųjų sąjunga	https://www.eud.eu/	
	Europos kurčiųjų jaunimo sąjunga	https://eudy.info/	
	Pasaulio kurčiųjų federacija	https://wfdeaf.org/	
	Pasaulio kurčiųjų istorija	https://www.lgki.lt/metodine-medziaga/pasaulio-kurciuju-istorija/	
	Kurčiųjų istorijos kelias (programėlė)	https://www.iklase.lt/kurciuju-istorijos-kelias/	
30.3.2. Kurčiųjų menas.	–	–	

IV gimnazijos klasė			
LGK BP tema	**Pavadinimas**	**Nuoroda**	
31.2. Kalbos pažinimas.			
31.2.1. Lietuvių gestų kalbos elementai, jų ryšiai bei funkcijos.			
31.2.1.1. Pagrindinių gramatinių funkcijų raiška lietuvių gestų kalboje ir lietuvių kalboje.	*Kaitymas*: Erdvės vartojimas Daugiskaitos raiška Judesio pobūdis Nerankiniai elementai ir judesio pobūdis	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/	
	Erdvė	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 107.	
31.2.1.2. Sintaksinė lietuvių gestų kalbos raiška. Gestų tvarkos sakinyje modeliai ir variantai.	*Sakinys*: Gestų tvarka sakinyje Nerankiniai elementai ir pauzės	http://gestai.ndt.lt/lgkgv/	
	Gestų tvarka sakinyje	https://www.lgki.lt/wp-content/uploads/2019/03/LietGestPagr.pdf p. 142.	
31.2.1.3. Vertimas iš lietuvių kalbos į lietuvių gestų kalbą ir atvirkščiai, tiksliai perteikiant reikšmę ir kitas teksto ypatybes.	–	–	
31.2.2. Kalba kaip socialinis kultūrinis reiškinys.			

31.2.2.1. Jaunimo kalbos ypatumai ir vartojimo sritys.	–	–	
31.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška.			
31.3.1. Kurčiųjų bendruomenė ir jos veikla. Kurčiųjų istorija. Kurčneregiai.	Ar į gestų kalbą verčiama kurčneregiams?	https://www.lgki.lt/klausimai/ar-i-gestu-kalba-verciama-kurcneregiams/	
	Kurčneregiai	https://kurcneregiai.lt/	
	Europos kurčneregių sąjunga	http://www.edbu.eu/	
	Pasaulio kurčneregių federacija	https://wfdb.eu/	
	Pasaulio kurčiųjų istorija	https://www.lgki.lt/metodine-medziaga/pasaulio-kurciuju-istorija/	
	Kurčiųjų istorijos kelias (programėlė)	https://www.iklase.lt/kurciuju-istorijos-kelias	
31.3.2. Kurčiųjų menas.	–	–	

5. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai

Šioje dalyje pateikiami užduočių pavyzdžiai: skirtingiems pasiekimų lygiams, skirtingoms kompetencijoms ugdyti, įvairių poreikių mokiniams; taip pat mokinių darbų pavyzdžiai. Greta šių užduočių, jei yra poreikis, pateikiamos metodinės rekomendacijos (ko konkrečia užduotimi siekiama, kas ugdoma, ko mokoma, kaip ir kokiomis priemonėmis mokoma, ypač daug dėmesio skiriant kompetencijų ugdymui).

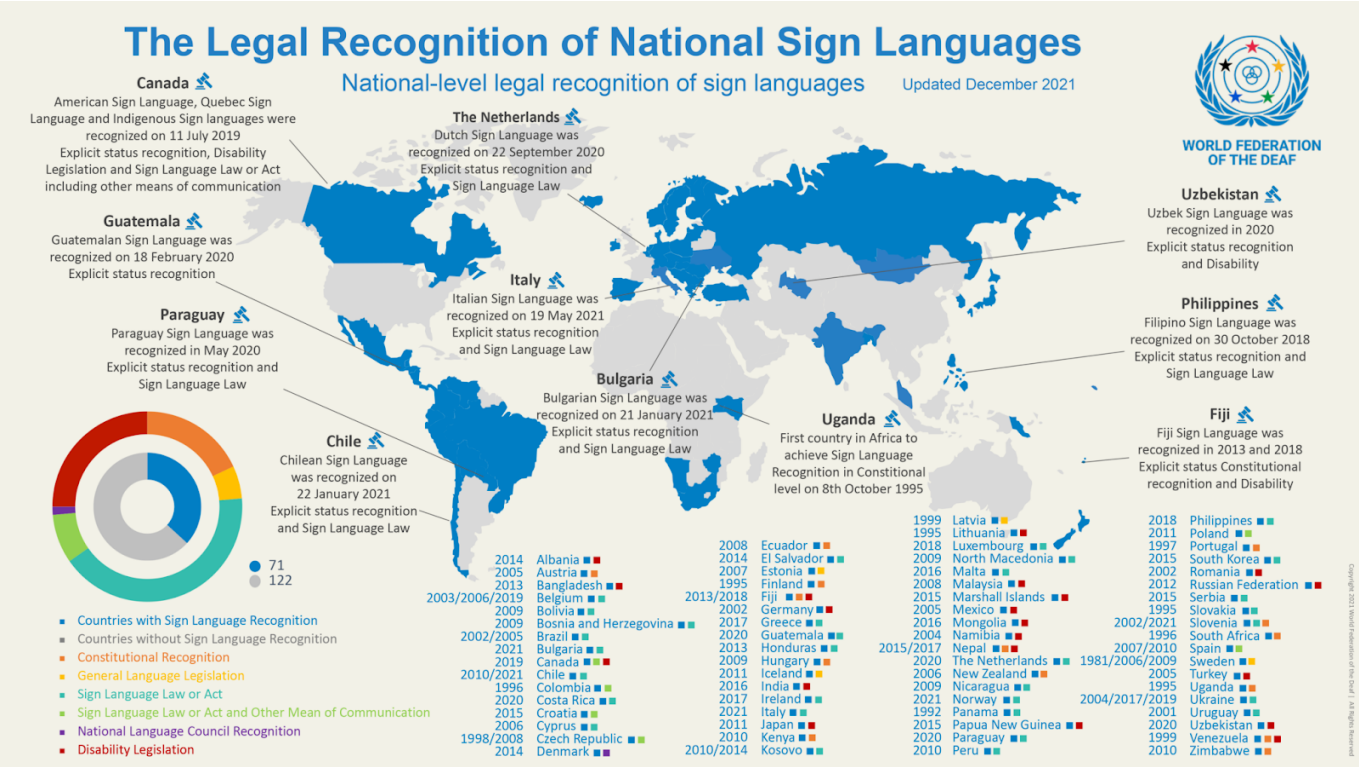
III gimnazijos klasė
Veiklos tema: Teisinis nacionalinių gestų kalbų pripažinimas
Tikslas – paaiškinti ir pagrįsti nacionalinių gestų kalbų pripažinimo svarbą.
LGK pasiekimai
Dalyvaudamas įvairaus pobūdžio pokalbiuose tinkamai klausosi, supranta pokalbio esmę ir detales, klausia, atsako, kelia problemas, svarsto, pagrindžia, argumentuoja, prieštarauja, analizuoja, interpretuoja, kritiškai vertina, plėtoja ir apibendrina (A1.1.3). Suvokia kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį: paaiškina, kaip ir kodėl kalba nuolat kinta, paaiškina lietuvių gestų kalbos vietą ir santykį su kitomis Lietuvoje vartojamomis kalbomis ir su kitų šalių gestų kalbomis. [...]. (B2.1.3). Pristato kitų šalių kurčiųjų padėtį visuomenėje, jų laimėjimus, [...]. Atsakingai ir kritiškai vertina medijas, intelektinių kultūros produktų vartojimą (C1.1.3).
LGK mokymo(si) turinys
30.1. Kalbos vartojimas
30.1.2. Diskutuojama socialinėmis ir kultūrinėmis temomis.
30.2. Kalbos pažinimas
30.2.7. Gestų kalba kaip kurčiųjų bendruomenės pagrindas. [...].
30.3. Kurčiųjų kultūros pažinimas ir kultūrinė raiška
30.3.1. Lietuvos ir užsienio kurčiųjų bendruomenės, jų veikla. Tarptautinės kurčiųjų organizacijos.

Galima tarpdalykinė integracija:	geografija, informatika, užsienio kalba.
Priemonės:	interaktyvi lenta, multiprojektorius, planšetė / mobilusis telefonas

Galimų užduočių, veiklų pavyzdžiai

- Pristatomas infografikas, kuriame rodomas nacionalinių gestų kalbų teisinio pripažinimo žemėlapis, po juo, kairėje pietinėje pusėje, apskritimo grafinė diagrama su skirtingomis spalvomis

su aiškinamu naudotų spalvų tekstu. Šalia jo dešinėje yra mėlynos spalvos šalių sąrašas su metais, kai jos buvo teisiškai pripažintos, ir vienas ar du maži kvadratėliai su spalva, atitinkančia teisės aktų, pripažįstančių jų gestų kalbą jų šalyje, tipą.

https://wfdeaf.org/news/the-legal-recognition-of-national-sign-languages/
(Pastaba: informacija atnaujinama pripažinus gestų kalbą kuriai nors šaliai)

- Iškeliamas klausimas, kodėl svarbu turėti nacionalinės gestų kalbos pripažinimą. Žiūrimas vaizdo įrašas https://www.lgki.lt/klausimai/ar-reikia-gestu-kalba-itvirtinti-lr-konstitucijoje-ir-kaip-yra-kitose-salyse/.

- Klausiama, ką reiškia šalys, pavaizduotos dviem spalvomis. Diskutuojama, kodėl, mokinių manymu, vienos šalys pripažino gestų kalbą, o kitos – ne.

- Pateikiama lentelė. Trumpai aptariami teisės aktų tipai, pripažįstantys gestų kalbą šalyje. Pristatomi teisės aktai su aprašymu:

Spalva	Pavadinimas	Aprašymas	Dokumento pavyzdys
Oranžinė	Konstitucijos pripažinimas	Šalys, pasiekusios gestų kalbos pripažinimą Konstituciniu lygmeniu.	Suomijos Konstitucija https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731
Geltona	Bendrieji kalbos teisės aktai	Šalys, įtraukusios savo nacionalinę gestų kalbą į bendruosius kalbos teisės aktus.	Kalbos įstatymas (estų) https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/512012016001/consolide/current

Turkis	Gestų kalbos įstatymas arba įstatymas	Šalys, pasiekusios teisinį savo nacionalinės gestų kalbos pripažinimą nacionalinės įstatymų leidybos institucijos priimto įstatymo forma.	Airių gestų kalbos įstatymas https://www.irishstatutebook.ie/eli/2017/act/40/enacted/en/html
Žalias	Gestų kalbos įstatymas arba įstatymas, įskaitant kitas komunikacijos priemones	Šalys, pasiekusios teisinį savo nacionalinės gestų kalbos pripažinimą įstatymu, kuris pripažįsta ir kitas kurčiųjų naudojamas bendravimo formas ir paprastai apima kurčneregių asmenų bendravimą. Šio tipo pripažinimas gali būti parlamento priimtas įstatymas arba dekretas arba aukšto lygio vyriausybės teisės aktai.	Čekų gestų kalbos įstatymas https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-384?text=Z%C3%A1kon%20o%20znakov%C3%A9%20%C5%99e%C4%8Di
Violetinė	Nacionalinės kalbos tarybos pripažinimas	Šalys, pasiekusios teisinį savo nacionalinės gestų kalbos pripažinimą teisės aktuose, pagrįstuose kalbų tarybos veikimu.	Danijos kultūros ministerijos nutarimas https://www.ft.dk/samling/20131/lovforslag/l61/bilag/5/1350949.pdf?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=lt&_x_tr_hl=lt&_x_tr_pto=op,sc
Raudona	Neįgaliųjų teisės aktai	Šalys, pasiekusios teisinį savo nacionalinės gestų kalbos pripažinimą bendrųjų neįgaliųjų teisės aktų forma. Tai gali būti nacionalinės įstatymų leidžiamosios institucijos arba vykdomosios valdžios priimtas įstatymas.	LR Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.2319/asr

https://wfdeaf.org/news/the-legal-recognition-of-national-sign-languages/

- Prašoma mokinių surasti internete šalies, gavusios teisinį gestų kalbos pripažinimą, teisės aktus (gali būti lietuvių/anglų kalbomis) ir pristatyti klasei.

- Savarankiškas porinis darbas, pildoma lentelė. Yra atrinkti trys svarbiausi teiės aktai, į kurių langelius reikia įrašyti šalis, kurios gavo teisinį gestų kalbos pripažinimą.

Konstitucija	Gestų kalbos įstatymas	Neįgaliųjų teisės aktai
Azija	Azija	Azija
…	…	…
Europa	Europa	Europa
…	…	…
Afrika	Afrika	Afrika
…	…	…

Amerika	Amerika	Amerika
…	…	…
Okeanija	Okeanija	Okeanija
…	…	…

- Aptariama užpildyta lentelė: ką mes matome lentelėje, kuriame žemyne daugiausia šalių, turinčių teisinį gestų kalbos pripažinimą, kokie teisės aktai dominuoja.
- Aptarius mokinių prašoma išskirti šalis ir pažymėti metus šalia tų, kurios pirmosios gavo teisinį gestų kalbos pripažinimą.
- Vertinimas (žinių tikrinimas). Mokytojas savo nuožiūra kuria klausimus Kahoot programa. Viktorinos metu leidžiama naudotis lentele. Refleksija.

Vertinimo kriterijai			
Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
Dalyvaudamas įvairaus pobūdžio pokalbiuose klausosi, supranta pokalbio esmę ir detales, klausia, atsako (A1.1.1).	Dalyvaudamas įvairaus pobūdžio pokalbiuose tinkamai klausosi, supranta pokalbio esmę ir detales, klausia, atsako, vertina, apibendrina (A1.1.2).	Dalyvaudamas įvairaus pobūdžio pokalbiuose tinkamai klausosi, supranta pokalbio esmę ir detales, klausia, atsako, kelia problemas, svarsto, pagrindžia, argumentuoja, prieštarauja, analizuoja, interpretuoja, kritiškai vertina, plėtoja ir apibendrina (A1.1.3).	Dalyvaudamas įvairaus pobūdžio pokalbiuose tinkamai klausosi, supranta pokalbio esmę ir detales, klausia, atsako, kelia problemas, svarsto, pagrindžia, tinkamai reiškia argumentuotą pritarimą ar prieštaravimą ir kritiką, analizuoja, interpretuoja, kritiškai vertina, plėtoja ir apibendrina (A1.1.4).
Suvokia kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį: padedamas paaiškina, kaip ir kodėl kalba nuolat kinta, padedamas paaiškina LGK vietą ir santykį su kitomis Lietuvoje vartojamomis kalbomis ir su kitų šalių gestų kalbomis. Padedamas aptaria jaunimo kalbos ypatumus ir vartojimo sritis (B2.1.1).	Suvokia kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį: skatinamas paaiškina, kaip ir kodėl kalba nuolat kinta, skatinamas paaiškina LGK vietą ir santykį su kitomis Lietuvoje vartojamomis kalbomis ir su kitų šalių gestų kalbomis. Skatinamas aptaria jaunimo kalbos ypatumus ir vartojimo sritis (B2.1.2).	Suvokia kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį: paaiškina, kaip ir kodėl kalba nuolat kinta, paaiškina LGK vietą ir santykį su kitomis Lietuvoje vartojamomis kalbomis ir su kitų šalių gestų kalbomis. Aptaria jaunimo kalbos ypatumus ir vartojimo sritis (B2.1.3).	Suvokia kalbą kaip socialinį ir kultūrinį reiškinį: paaiškina ir argumentuoja , kaip ir kodėl kalba nuolat kinta, paaiškina ir argumentuoja LGK vietą ir santykį su kitomis Lietuvoje vartojamomis kalbomis ir su kitų šalių gestų kalbomis. Aptaria ir argumentuoja jaunimo kalbos ypatumus ir vartojimo sritis (B2.1.4).

Padedamas pristato kitų šalių kurčiųjų padėtį visuomenėje, jų laimėjimus, [...]; vertina savo kultūrinę veiklą, socialinį aktyvumą bendruomenėje ir visuomenėje. Atsakingai vertina medijas (C1.1.1).	Naudodamasis netiesiogine pagalba pristato kitų šalių kurčiųjų padėtį visuomenėje, jų laimėjimus; [...]; vertina savo kultūrinę veiklą, socialinį aktyvumą bendruomenėje ir visuomenėje ir toliau planuoja saviraiškos galimybes bei būdus, Atsakingai ir kritiškai vertina medijas (C1.1.2).	Pristato kitų šalių kurčiųjų padėtį visuomenėje, jų laimėjimus. [...]. Vertina savo kultūrinę veiklą, socialinį aktyvumą bendruomenėje ir visuomenėje ir toliau planuoja saviraiškos galimybes bei būdus. Atsakingai ir kritiškai vertina medijas, intelektinių kultūros produktų vartojimą (C1.1.3).	Pristato savo ir kitų šalių kurčiųjų padėtį visuomenėje, jų laimėjimus ir argumentuoja juos. [...]. Vertina ir argumentuoja savo kultūrinę veiklą, socialinį aktyvumą bendruomenėje ir visuomenėje ir toliau planuoja saviraiškos galimybes bei būdus. Atsakingai ir kritiškai vertina medijas, intelektinių kultūros produktų vartojimą (C1.1.4).